

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Teléf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

TEMES D'ACTUALITAT

El camí de la normalitat

Reticències del President de la Diputació, relacionades amb uns altres del President del Consell de Ministres, ens permetrien entreobrir que el famós decret de repressió del separatisme, almenys en allò que té de més arbitrari i lesiu per als principis fonamentals de justícia, aviat sofrirà una derogació de dret, així com de fet ja estava deixat sense efecte aquests darrers dies.

Cosa curiosa! Ara que només podem fonamentar les nostres opinions en reticències i respostes vagues donades per les autoritats als representants de la premsa, estem gairebé segurs de l'efectivitat de les prometes que aquelles insinuacions involucren. En canvi, quan podem llegir per les cantones afirmacions rodones, a voltes estampades al damunt d'un espectre de blasó pairal posat a guisa d'esquer esperançador, tots veïem que la cosa no estava pas del tot madura.

I no és que vulguem dir que el govern del general Berenguer no tingué un cert afany de desempallegar-se d'aquestes incòmodes deixalles de la passada dictadura, les quals, en comptes d'enrobar la força governamental, l'afeblíen, projectant-li una llum antipàtica d'arbitrarietat i d'odi. Tampoc dubtem que les nostres autoritats locals es daleixin per tal d'avalorar llur nomenament un xic mestís amb la consagració d'una popularitat ben guanyada. No; però la trigança, les versions contradictòries que han circulat durant aquests dies, damunt d'un fons de maror mal dissimulada, tot plegat vol dir que, en mig de les voluntats dels que duen la política transitoria d'aquests dies, s'havien immiscutit les intrigues d'aquella llei de persones, perfectament impermeables a les llicons de la història, que instintivament veuen amb disgust tot allò que representa un pas vers la concòrdia i la pau dels esperits, coses que allunyen definitivament llurs esperances d'un retorn a l'anterior dictadura, dintre el qual podrien satisfer la set d'honors o de malsguanyos... si, doncs, no vingués una revolta sagnant que, ells, sucides, s'haurien proporcionat amb llur comport inspirat en una culpable ignorància.

Aquesta llei de persones no mana; però té prou força per a retardar. Ella és culpable de la lentitud de les nostres passes, envers una normalitat. La normalitat mai no serà possible mentre no hi hagi la convicció ferma i profunda en l'ànima de tothom, de perseguir-los implacablement fins al més petit acte i la més petita persona.

Parlem ara, si volem guiar-nos per la reflexió i no per les impressions immediates, de l'actitud que hem d'adoptar davant del fet d'una derogació total o parcial del decret contra el separatisme.

Si diguéssim que ens ha de saber greu, exagerariem. No sols no ens sap greu, sinó que ens felicitem i felicitam al mateix temps les autoritats que han sabut portar a cap les negociacions. Però no hi ha cap mena de dubte que seria penós que el nostre poble no sabés a què aténir-se tocant a l'abast de la suposada disposició governamental.

Ningú no pot negar que ella representaria un cert triomf moral. En un país on totes les lleis repressives són conservades gelosament i mai no es lleven sinó a contracor, té un cert valor obtenir la derogació d'una llei d'aquesta mena només per la raó que és injusta i atorgada per un poder no legalment constituït. Això ens dona la mesura d'un notable avenç de l'esperit liberal a la política espanyola; és l'índex d'una reacció saludable i prevista.

Però si ens situem dintre d'un ordre material de coses, hem de convenir que la derogació del decret repressiu del separatisme és un petit detall en la tasca del redreçament de la justícia i la llibertat. Resta encara en vigor la famosa llei de jurisdiccions. Dins ella poden trobar nova vida moltes de les disposicions aparentment derogades.

Diverses vegades ens hem preguntat a quina raó profunda de lògica de la història ha viem d'atribuir aquesta tendència de la política espanyola a crear un estat dintre de l'estat, a base de regalar un poder jurisdiccional a un estament qualsevulla, que des d'aleshores queda completament descentrat d'allò que és la seva missió adequada, i, per tant és la primera víctima del privilegi que hom li ha volgut concedir.

Fins al segle XIX va ésser l'Església i la Inquisició. A començos del XX van empendre la tasca de treure del seu centre l'exèrcit i encarregar-li una tasca d'administració de justícia, i, encara, molt sovint,

de la justícia més delicada: d'aquella en la qual el que ha de sentenciar és jutge i part.

Encara cal afegir que els delictes que passaven a pertànyer al fur de guerra, ja tenien la seva pena en el fur comú. La justícia, doncs, ja estava garantida; si no volem ultratjar tot el poder judicial. ¿Quina

garantia afegia la llei de jurisdiccions? No n'hi sabem veure cap, des d'un punt de vista jurídic.

En canvi es barrejava l'exèrcit, que sempre cal que tingui un prestigi fort damunt tot, amb les discussions i bregues de la vida política. Des d'aquest moment, de tant que se'l volia salvaguardar, se l'oferia a la discussió i a la intriga. S'havia fet un esvancament a la disciplina, que no tan solament requereix l'obediència cega dels uns als altres, sinó també que tots plegats estiguin com incommunicats del món exterior, sempre corruptor i relaxador.

D'aquesta manera, en comptes de conservar girats els ulls de l'exèrcit cap els enemics de fora de la pàtria, se'l va voler acarar (cosa per a la qual es bastaven els tribunals ordinaris) amb uns suposats enemics de l'ordre patri. D'això a fer-li fer política no hi ha més que un pas, sobretot en una nació que fa mig segle que es trobava en plena guerra civil i sotraquejada pels «pronunciamientos». El resultat s'ha vist recentment: sis anys de funesta dictadura i la precisió de fer esforços titànics per banda dels militars que tenien veritable esperit militar, per tal d'evitar que tot l'exèrcit espanyol s'esberlés i s'esmicolés dins una apassionada anarquia, a la qual l'haurien dut fatalment els esdeveniments, no per culpa de l'element militar, certament, sinó per la d'aquells senyors, liberals de nom, els quals, sota la presidència de Moret, l'any 1906, en el mes de març, per esperit d'indolència, per abúlia cívica, van obligar l'exèrcit a sortir-se de les seves funcions i fer-los-hi una tasca que ells no es veïen en cor per a dur a terme, o la volien enfocar en una forma errònea.

No convé al país ni a l'exèrcit aquesta confusió de poders i de funcions: la prosperitat d'una nació depèn exclusivament de què tothom estigui dins el seu lloc i que treballi per a dur a la perfecció la missió que li és encomanada.

Perquè sempre que es dona un poder abusiu a qualsevulla estament, no són únicament els altres i la justícia els que en pateixen, sinó que ell mateix, abans que els altres, hi troba la seva corrupció i la seva mort.

Per això avui, que podem comprovar aquesta general renaixença de l'esperit de ciutadania, creiem que és arribat el moment d'aplegar-nos tots els d'ací i els de fora d'ací que volen el bé i la concòrdia general, per tal que sigui esmenat, que sigui extirpat aquest error centenari de la política espanyola, consisteix a «arrendar» funcions judicials a estaments tan respectables com els altres, però que mai poden abrogar-se cap ni la més mínima partícula del poder sense perill per a ells i per a tothom.

Aquest sistema d'«arrendament», en aparença semblant enèrgic, no és, en realitat, sinó fruit de la peresa i de la deixadesa dels governants legítims.

I la peresa dels governants legítims es paga amb moneda d'anarquia.

En una paraula: el decret repressiu del separatisme era excessiu i vexant; però la llei de jurisdiccions és més encara: és dissolvent. De res ens servirà que hagi caigut l'un, si no prosseguim tots els nostres esforços per tal d'enderrocar l'altra. I no nosaltres sols, sinó tota l'opinió espanyola que sigui liberal o que, merament, tingui una mica de sentit polític.

En els gravats, els senyors comte de Güell i Maluquer i Viladot, alcalde i president de la Diputació de Barcelona, respectivament, que, segons les darreres notícies, preparen un manifest comentant la disposició del govern que abolix el decret de repressió del separatisme.

Els Dijous — Blancs

Sobre la intel·ligència republicana

No participem del criteri d'alguns entusiastes amics nostres que, amb els ulls fixos a una actuació d'intel·ligència i ampla solidaritat republicana, deixen com a una qüestió secundària la constitució del que podem dir-ne concretament partits republicans. Trobem que és un criteri excessivament generós.

Si tots els que componen la intel·ligència republicana renunciessin a organitzar-se particularment, enrolant-se sota unes banderes i segons uns programes determinats per a seguir tots una sola bandera i reconèixer una sola jerarquia, ens fariem perfecte càrrec d'aquesta generositat. Però el que veiem és una altra cosa. Mentre els uns es limiten a defensar la idea republicana, alguns altres, sense deixar de fer honor al pacte d'intel·ligència, es dediquen especialment a servir els homes i els interessos del seu grup.

Aquesta és la cosa més lògica. La intel·ligència republicana no pot viure simplement voltada d'una atmosfera de vaguetat, sinó que ha d'ésser un conjunt d'unitats perfectament clares i dibuixades. Hi ha en primer lloc una raó d'ordre individual. El ciutadà que sent la política no és amic de coses difuses, sinó que li agrada que el portin pel camí d'una actuació precisa, guiats per uns homes amb els quals se sent competent.

En segon lloc, és un fet que paral·lelament a la feina que realitzen els que senten el republicanisme com una idea general, els partits van tirant l'aigua cap al seu moll, adhuc valent-se d'una situació d'avantatge i de privilegi desigual, derivada no pas d'un estat democràtic d'opinió, ja que l'opinió fa molts anys que no ha estat consultada, sinó d'unes disposicions d'un poder que no és encara constitucional ni popular.

Hi ha també la premsa d'aquests partits, que s'ha anat desenvolupant durant la dictadura precisament a base de renunciar al paper d'òrgan de partit. Ara aquesta premsa, sense poder al·legar mèrits de guerra, pot prestar excel·lents serveis al qui convingui.

Ens trobem doncs amb uns republicans amb premsa, diners i càrrecs públics, tot això sense anar a les eleccions i sense saber fixament com pensa la massa ciutadana, disposats amb aquests mitjans a establir les posicions del partit. I després hi ha uns altres republicans, amb una premsa incipient, sense partit, ni càrrecs públics ni diners, i amb un entusiasme abundant, disposats a sacrificar-ho tot per la idea de tots els republicans. Francament aquesta generositat creiem que és equivocada.

Una cosa és intel·ligència i una altra confusió republicana. Ens semblaria millor que cadascú, tot mantenint el pacte d'aliança, veiés la manera de tirar amb tota sinceritat l'aigua cap al seu moll.

És una cosa que agraviem tots aquells republicans les conviccions dels quals no es poden enquadrar ni amb el republicanisme de dreta d'Acció Catalana ni amb el republicanisme farisaic del senyor Lerroux.

I aquest nou republicanisme, que podria recollir les inquietuds del nostre proletariat, segurament fóra el millor de tots. Falta només que surti algú amb prou força per a treure'l de l'atmosfera ideal de les seves divagacions.

A.

MIRADOR INDISCRET

La glòria a cops de colze

Avui fa vuit dies, l'Ajuntament estava de gran festa. L'alcalde donava, sota la presidència de Don Alfons, un banquet als seus col·legues de províncies.

Abans de posar-se els convidats a taula, els fou servit un cocktail al Saló de les Cròniques, des d'on es traslladà la comitiva al de Cent, precedida d'aquells macers que semblen botxins de l'edat mitjana i amb tota la prosopopeia possible.

Amb el macers obria pas el senyor Ribé, exclamant:

— Señores, el Rey!

Seguien Don Alfons i el comte de Güell.

Darrera, En Pich i Pon amb aire de caricato, i el comte de Lacambra sostenien una lluita a cops de colze per veure qui es posava més a la vora del monarca.

La música tocava un tros de Franz Lehar...

Un lloc buit a taula

En ésser al Saló de Cent, s'adonà tothom de seguida que no hi havia ni En Maynés, ni En Martínez Domingo, ni En Blajot, ni cap dels peixos grossos del regionalisme municipal. Només, d'aquest, havia acudit el xanguet.

— Però, si prometenem venir! — comentaven els ben informats.

Tenien raó. En Maynés anuncià a l'alcalde la seva assistència i la dels companys de primer i segon rengle. Haver votat ell i En Martínez Domingo la consignació de sis mil duros per al sopar era senyal que no farien el rebec.

A les cinc de la tarda del mateix dia del banquet canviaren les coses. Per què? No ho sabem. El cert és que a l'hora esmentada els primats del regionalisme acordaven no assistir al banquet.

A En Maynés se li havia reservat un lloc a la taula presidencial; el quart lloc a l'esquerra de l'alcalde, per precisar.

Començaria el banquet i aquell lloc es veuria buit...

Per fortuna, es trobava a l'Ajuntament En Felip Bertran i Güell, fill d'En Bertran i Musitu i parent de l'alcalde, i fou ell, segons els nostres informes, qui advertí a aquest el que passava.

En Puigdomènech, mestre de cerimonial, ho arranjà a l'acte. Canvià la tarjeta on hi havia escrit el nom d'En Maynés per una amb el d'En Cararach, i així quedaren salvades les aparences.

Ara, a En Cararach li diuen, a la Casa Gran, «papallona».

Com a En Degollada i a En Sabater.

Preguntes i respostes

Les dues presidències del banquet estaven col·locades a una i altra banda d'una llarga taula que ocupava el centre del Saló.

La resta de comensals es distribuï, com els viatjants de comerç a les fondes, en diverses amples taules rodones situades entorn d'aquella.

En una d'elles, exclusivament de periodistes, prengué seient un simpàtic valencià, redactor de *Las Provincias*, que estigué tot el vespre fent preguntes.

— De manera que això és el Saló de Cent?...

— Sí, senyor.

— I, què era el Consell de Cent?

— Veurà — respongué l'Aliberch, de *La Veu* — era, com si diguéssim, el pleno consistorial d'aquella època.

Poc després, en sentir explicar una facècia d'En Pujols, exclamà el periodista de la capital del Túrria:

— Caram! No sabia que el general Despujols fos tan de la broma!

Tot és començar

A propòsit del Túrria.

En el transcurs del sopar, algú explicà que una vegada, a València, en ocasió que hi havia una sequestat que feia por, li ensenyaren a En Rossinyol el riu.

— Què li sembla, don Santiago?

— Veig que, de moment, tenen ja el lo-cal...

A tot arreu couen faves

Fou comentada la votació de la Comissió d'Arquitectura per la qual fou acordada només per dos vots de majoria la celebració del banquet.

Un dels comensals insinuà que si els que havien de votar en contra haguessin estat majoria, potser no haurien acudit a la Comissió, per no desairar l'alcalde i la ciutat, ja que, al capdavant, es tractava d'un sopar ofert per aquesta als representants de les altres capitals de l'Estat.

El periodista de *Las Provincias* es féu seva aquesta opinió.

— Mireu: a València, quan manen els republicans i s'ha de votar la consignació per a una processó, sempre n'hi ha de malalts o d'absents.

No es perdrà pas tot!

En Xavier Regàs, redactor de *La Publicitat*, en havent posat, com a bon republicà i entès hotelier, els consegüents reparos al menú, explicà als companys de taula el seu viatge de bodes.

— A Madrid, vaig anar a veure una cosa que, malgrat haver viscut allí llarga temporada, no havia presenciat: el canvi de guàrdia al Palau. És un espectacle bonic de debó.

— Molt! — saltà En Carranza, d'*El Dia Gráfico*. — Fóra llastima que els corrents republicans el fessin desaparèixer.

— No hi ha perill — aclarí En Regàs. — Ja l'hi vaig preguntar a un sergent: *Si el dia de mañana hubiese la República ¿se celebraria esta ceremonia como ahora?* I el sergent respongué sense pensar-s'hi gens: *Claro que sí!*

Les eternes rivalitats

En acabar el sopar, l'alcalde de València, senyor Maestre, anà a saludar el representant de la premsa d'aquella ciutat.

— Faci constar sobretot — li recomanà — que jo ocupava el tercer lloc «a la dreta» del comte de Güell. L'alcalde de Sevilla ocupava també el tercer lloc, però... a l'esquerra! Acl saben molt de fer les coses!

El senyor Maestre, que parla un valencià semblant al català del nostre batlle, entonà seguidament un cant al regionalisme.

— Sóc el rei d'això! El meu antecessor, marqués de Sotelo, va començar a remenar-ho, però jo me l'he carregat. El dia de l'Orfeó Català, en iniciar mon discurs, des del balcó de l'Ajuntament, dient: «Catalans, chermans!», la plaça s'ensorrava.

— Digueu que si no arriba l'Orfeó a venir de Sevilla...

— Callin, homes! Vaig tenir la imprudència de celebrar aqueixa avinentesa i em f... una pità que em deixà mort.

Les indirectes de l'Alcalde

Plouen com mannà celestial les anècdotes referents al nostre magnífic batlle.

Una de les millors, sens dubte, és aquesta:

Un dels primers dies de governar la ciutat, el comte de Güell, en disposar-se a pujar a l'auto de l'alcaldia, va preguntar al lacai:

— Té paper i llapis?

El lacai, tornant-se vermell i palplant-se les butxaques, murmurà:

— No, no, senyor alcalde!...

I, simultàniament, cridà els urbans que formaven a la porta:

— Correu, aneu a Majordomia, porteu paper i llapis per al senyor lacai.

Quan en tingué, ho allargà, tremolós, al comte de Güell.

Aquest, somrient, digué:

— Es per a vostè. Apunti. *Debo afeitarme todos los dias.*

Piquiponiana

En Pich i Pon llueix un automòbil nou, amb carrosseria Weymann, d'aquelles que semblen enquadernades amb pegamoid.

— Quina carrosseria, don Joan — li elogiaren l'altre dia.

— Eh? És de pell de petaca.

Tot badant

Les lluminàries de la plaça de Catalunya reuneixen, sobretot les vigílies de festa, un públic tan fidel com abnegat al mateix temps que gratuït.

Els comentararis ragen. L'altra nit recordem aquest:

— Crec que tot això és de quita y pon — deia un.

— I de Pich i Pon — arrodoní l'altre.

— Per a qui el Mediterrani?... Per a qui la gran llistada que es prepara?...
— A noi!! A noi!!

Exèrcits desplegats a l'escenari de Romea?

De la crítica de *Fi de jornada*, l'obra de Sherriff, segons Bernat i Duran: «Quien espere oír cañonazos, ver el efecto de la explosión de las bombas de guerra, ejércitos desplegados en orden de batalla, quedará defraudado si asiste a la representación de *Fi de jornada*.»

El senyor Bernat i Duran devia voler veure aquesta obra representada a l'Estadi. No creiem que ningú que vagi al Romea tingui la idea de veure exèrcits desplegats en ordre de batalla així que s'aixequi el teló.

«Más difícil todavía»

La solista dels concerts Colonne, de París, que acompanya el ballari Vicente Escudero, toca una composició només amb la mà esquerra. Per fer ressaltar encara més la performance, es posa la dreta al darrere, perquè el públic se'n adoni.

Un espectador, poc filharmònic, deia: «No hi veig el què. Si almenys amb la mà dreta fes jongleries amb tres pilotes...»

Definicions

P. Ventura Virgili, aquell que publicava *El drama que la pantalla no projectarà mai*, i que si no fos que el veïem imprès hauriem cregut que no es publicaria mai, il·lustrava, dilluns passat, els lectors de *La Rambla de Catalunya* amb definicions com aquesta:

«La producció cinematogràfica d'avantguerra és una cosa que vol dir les pel·lícules que s'editaren els anys anteriors a la guerra.»

Es una definició tan bona com la que un dia, en una conferència a l'Ateneu, s'escapà al senyor Climent Terrer: «... de la antigüedad. Porque, ¿sabéis lo que es la antigüedad? Pues es lo más antiguo que existe.»

Els diners no ho arreglen pas tot

Pels aristocràtics barris del ponent de Barcelona té, segons referències, la seva «garçonnière» una persona molt coneguda en els medis financers.

No fa gaire, una senyora de molt compromís, amb la qual s'havia de trobar, es veié molestada per la quitxalla que jugava pel carrer, la qual ja havia observat altres dies el pas d'ell i d'ella, separatament, però amb poc interval de temps.

Ell, en saber-ho per les queixes d'ella, decidí arreglar-ho com a financier, reparant sengles pessetes als marrecs comprometors.

Ni mai que ho hagués fet! Sembla que s'havia escampat la veu entre la quitxalla de Sarrià i voltants, i el dia del següent «rendez-vous» el nostre financier es trobà amb més d'un centenar de criatures esperant rebre la pesseta per deixar de fer nosa.

L'enigma explicat

J. V. Foix, poeta avantguardista, estreneu llacs occitans i arranador de meridians sota el nom de Fòcius, comparteix aquestes activitats, com sap gairebé tothom, amb la de fabricar xocolata a la pedra al Poble Espanyol de l'Exposició i de dedicar-se a la pastisseria a Sarrià.

En molts llocs on concorre En Foix, entre ells la tertúlia dels dilluns havent sopat a la terrassa del Colón, es parlava del seu singular costum de dur una pinta a la butxaca i exhibir-la bastant sovint.

No sé per què deu fer-ho — deia un dels assidus, un dilluns que En Foix no hi era.

— Pel cabell d'àngel, home — explicà un dels conterlluts intermitents.

Víctimes dels Nervis

Moltes persones no saben dominar-se i són víctimes dels seus nervis. La sang viciada i el cos debilitat per falta de descans i excés de treball, són causa de la irritabilitat nerviosa que tants mals engendra.

Totes les persones tedioses i lasses poden recobrar el seu vigor prenent l'energic reconstituent **Fosfo-Glicocola Domènech**.

Aquest producte, que recomanen els metges per la seva científica fórmula, dona a l'organisme els elements necessaris per a una ràpida tonificació.

GUANTS PELL

Extens assortit

Jaume I, 11

Telèf. 11655

● JOIES
RELLOTGES

J. ROCA

Rbla. del Centre, 33
Passatge Bacardi, 2

La Instrucció i els Salvatges

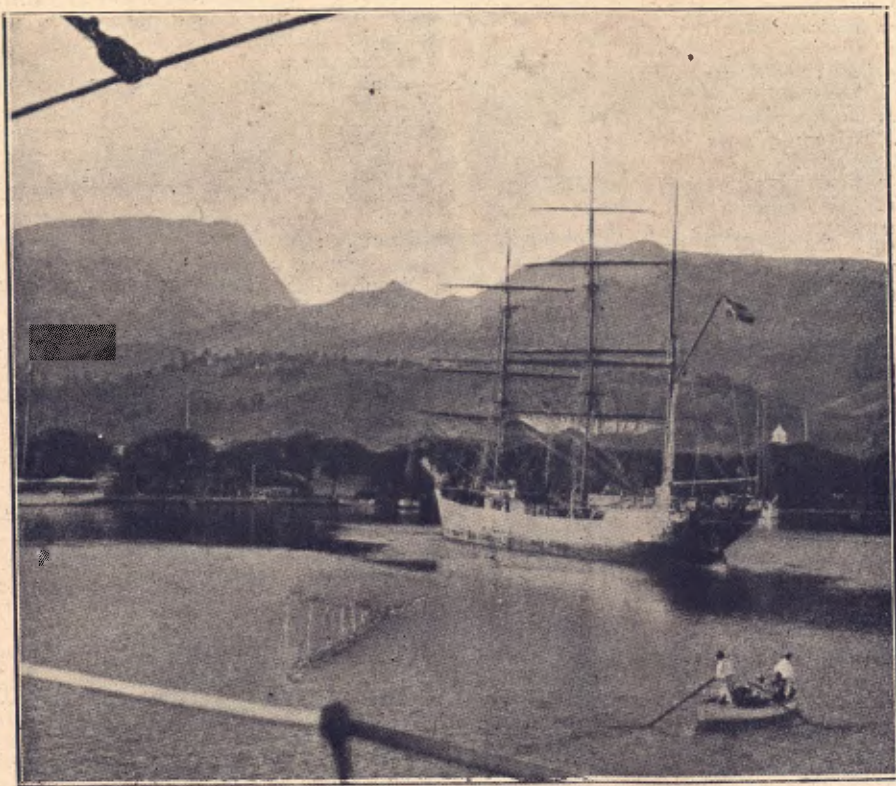
Jo crec que un home que es dediqui a l'ensenyament, és o bé un home genial o bé un botxi. Si la major part de la gent que es passen la vida fent de mestre, arribessin a capir el mal que han fet durant el dia, no podrien dormir ni sossegar. Hi hauria més suïcides pedagogs que suïcides assassins, jugadors o incurables. Si els deixebles fossin també conscients de les barbaritats, inutilitats i ximpleries que la major part dels mestres han buidat diàriament dintre llurs pobres cervells innocents, hi hauria un major nombre de desercions escolars i fins de tragèdies sagnants.

Afortunadament, Déu ha fet l'home, sobretot en certes latituds, tan beatíficament

cia en repòs, i us atureu davant la cabanya d'un salvatge, el cor se us omplirà de dubtes i de remordiments. Hauréu examinat la misèria i la tristesa d'aquesta llar ferida per la civilització, i en mirar fit a fit aquest home, hauréu descobert en el fons del seu esguard, enigmàtic, llunyà, una mena de muda acusació. Us sentireu un xic responsable d'aquest neguit tan silenciós i digne, i us estimareu més marxar altre cop, sense fer pressa.

Però això seria el fi de la colonització: Hi ha ideals, però també interessos. Hi ha inconsciències coratjoses i respectes covards. Qui té raó?

Anem al fet, i consti que em refereixo a

La badia de Paqete (Tahiti)

inconscient, tan consoladorament pedant, tan profundament fatalista, que podem viure en una relativa tranquil·litat de consciència tot i éssent víctimes o botxins, tota una vida o almenys una bona part d'aquesta vida.

I si el problema de la instrucció és ardu i difícil aquí en la vella i privilegiada Europa, privilegiada en civilització, què serà en unes illes salvatges i llunyanes, desvetllades fa poc de llur somni bàrbar però grandiosos, per una raça forta i poderosa, en quantitat i en mitjans, que vol dominar-los, domtar-los i explotar-los, però també educar-los i instruir-los?

Ja sé que hi ha molts homes i moltes dones a casa nostra que poden dormir tranquils tot i dedicant-se a la pedagogia. Aquests tenen tota la meua simpatia, tota la meua admiració, però si arribés l'aveniment per a un d'ells de tenir-se d'encarregar de l'educació i la instrucció (en el nostre cas tenen d'anar estretament lligades l'una amb l'altra) d'un petit mauri, per exemple, quina no seria la perplexitat i la preocupació del tal mestre? Combatre o respectar tot l'ataisme d'aquella raça? Per respectar-lo cal comprendre'l; per combatre'l, cal una fe gairebé cega en la nostra civilització. Educar i instruir un infant nascut, destinat a viure i morir lluny de les nostres generacions és una tasca difícil per a un europeu. Ensenyar-li a respectar lleis que no comprèn (perquè són lleis exòtiques d'un cervell de blanc que no coneix Oceania). Desvetllar llurs consciències, organitzar llurs nervis. Preocupar-se de llur salut moral i física. Preparar-los a la vida futura: al treball, als respectes humans, a la paternitat. Fer-ne homes i dones útils i consents. Assegurar-los tots els mitjans intel·lectuals o manuals per a viure honradament i bé, damunt la terra sagrada de llurs avantpassats (la terra llur, per justa herència). Quin dels millors pedagogs nostres voldria encarregar-se d'una responsabilitat semblant? I més tractant-se d'una raça completament desconeguda de nosaltres, per a conèixer la qual una vida sencera no seria prou.

Heus ací un dels problemes més formidables de la colonització, al meu entendre. Si sentíssiu parlar d'un funcionari pedant, governador d'un arxipèlag polinèsic, us esgarriaríeu de la seguretat amb què parla dels seus administrats. Ni una ombra de dubte, ni un reflex de remordiment.

«Els meus estimats salvatges — per aquí — els meus obedients i docils salvatges — per allà —. Jo els he donat mitjans d'instruir-se, jo els he donat mitjans de guanyar-se la vida. Jo els he procurat la salut del cos i de l'ànima.»

Però si us atauseu silenciosament, humilment, amb els peus descalços i la conscièn-

cia una colònia francesa perquè la coneix, però en el fons em penso que tots els colonitzadors fan igual.

Els esdeveniments són poc més o menys així: Un dia un senyor que és director de Normal a França, i que guanya poc més o menys 15.000 francs anuals, demana al Ministeri «anar a les Colònies». Aquest senyor sap admirablement bé que França posseeix grans terrenys al nord i a l'occident de l'Àfrica, i al sud de l'Àsia. Un arxipèlag al sud-est africà, algunes illes de menys importància al mar dels Caribes, i unes possessions llunyanes i poètiques perdudes en la immensitat de l'Oceà Pacífic. Aquest senyor coneix molt bé (entre altres moltes coses) la història hipotètica del continent oceànic enfonsat i la meravellosa formació de les illes coralines. No ignora ni les immigracions dels malesos i dels negres, ni els creuaments de races de les quals ha nascut la raça polinèsica actual amb totes les seves variants. Però llevat d'això no sap res més de Polinèsia. Desconeix l'ànima del mauri tan perfectament com desconeix la del xinès o la del negre, més encara, car els homes polinèsics no tenen ambicions ni curiositat, ni han vingut a Europa amb manifestacions de cap mena. No s'han fet cèlebres a la guerra, com els senegalesos (perquè saberen morir més dignament), ni han donat la feina que ha donat el Marroc (perquè és una raça més dolça i més pacífica que els àrabs). No han intriguat com ho ha fet la Xina (perquè són més simples i més lleials): Això vol dir que aquest «Director General d'Instrucció Pública» a Oceania Francesa, parteix amb una ignorància absoluta de l'ànima del poble que va a educar i a instruir. I el que és més trist i lamentable és que aquest senyor arriba amb un programa fet i amb uns llibres de text destinats a les escoles de França. Amb un cas semblant valdria més enviar-li un funcionari menys consciencios però més intel·ligent (com més zel i més consciència més errades). Bé: ja tenim l'inspector instal·lat i disposat a exercir el seu càrrec fent mèrits per a lluir-s'hi. Els petits maoris, innocents, ignorant el perill que els amenaça, segueixen jugant i rient damunt la sorra, fruint inconscientment del tresor imponderable que llur mare comú, la Natura, els ofereix. Ells no saben que ha arribat un senyor Inspector d'Instrucció Pública, que ja disposa d'ells i els dedica plans torturadors; si ho sabessin, fugirien a refugiar-se sota el brançam atapeït de la selva. No els veurien mai més. Però quan comencen a adonar-se de la beatífica benaurança de la llibertat, ja el «mutoi» o l'inspector els vigilen i els porten, tant si vols com no vols, cap a l'escola.

Oh l'horrible tristesa d'una escola, sobretot tropical. És un casal de fusta gran o xic, però invariablement amb un teulat de llauana, amb parets llises i blanques, amb algunes estampes de colors: un home sense pell, o bé partit pel mig ensenyant els budells apilats, l'estómac, els pulmons i unes venes que semblen tuberies.

Unes làmines de molts colors que en diuen «mapes» i que l'infant mauri s'entossudeix a no capir, i no capeix per anys que hi vagi.

Uns gravats de castells, rius, muntanyes i arcs i ponts gallo-romànics amb un rètol que diu invariablement «Notre belle France». I uns cartipassos molt grossos que són el veritable terror dels deixebles.

Els ulls tristíssims dels petits salvatges es giren constantment vers les finestres i les portes, la sola cosa que pot interessar-los. En la grisor tèrbola i xafogosa de la classe, aquests rectangles lluminosos atrauen solament llurs anhels. Són tots blaus d'un cel enlluernador i puríssim o tots verds i rosats de guaiabers, de bananers o de bambús. De vegades es veu una llenca verdosa de Pacífic i uns cocoters molt lluny. Un oratge marí arriba imperceptible portant flaïres de sal i de petxines, i un piuloteig joïós de merlots. Aquests rectangles, amb llurs bel·les visions de llibertat, evoquen pels petits

salvatges presoners les joies prohibides: el gran llac corali, la piroga, la sorra, els peixos de colors, la vall, la forretera, els arbres plens de fruits... Però la veu del mestre monòtona, lassada repeteix: a, b, c. És una veu llunyana, enyoradissa, que sembla arribar de les planures de Provença o de les platges de Bretanya. I de sobte l'infant i el mestre despertem de llurs somnis tan diferents com les latituds que els separen, com el color de llur pell. I els ulls de l'un i l'altre semblen estranyants i turmentats de fitar-se.

— Teré, surt a la pissarra.
— És una veu autoritària que ja no ve de lluny.

Els ulls del pobre infant grossos com taronges esguarden amb desolació el senyor mestre: «Què he fet», sembla dir-li, «per què em vols castigar?» Però els nervis del mestre s'alteren i s'exciten. «Aquest clima xafogós, aquests infants estúpids!».

— Apa, de pressa, lleixeu el cartipàs.
«Oh dolor, oh vergonya, tan petit i tan sol al mig de la gran classe davant d'aquells gargots horribles». No n'encerta ni una.

— Teré, pots retirar-te. No sabràs mai llegir, seràs sempre un salvatge.
Com això sent caure com un raig de sol damunt la seva desventura. «Oh, sí, ara mateix, ésser un salvatge, per sempre més i no saber llegir, però pescar i nadar i viure lliurement!»

D'aquests «Terés» n'hi ha a dotzenes, i al cap de sis o set anys de martiri arriben a llegir amb prou feines, sense cap orgull ni cap joia, frases que no comprenen.

«Ma-ri-e-est-cru-el-le-pour-les-a-ni-maux.» «Jean-est-bra-ve-mais-pa-res-seux.»

A les deu del matí o a les quatre de la tarda ve la lliçó de gimnàstica sueca o francesa. Quin altre turment per l'infant polinèsic! El sol és roent, la calor asfixiant. Aquesta mena d'exercicis físics, en aquestes latituds i en aquestes hores són un veritable atemptat a la salut dels deixebles. Jo coneix totes les escoles de Tahiti i de Taia-rapà i la major part de les d'altres illes de la Societat. Doncs bé, puc afirmar que en totes hi fa una calor espantosa, tot i fent la gimnàstica davant de l'edifici i no a dintre.

El mestre els fa arrenglar a cop de xiulet i tot seguit comanda uns exercicis que no ha premeditat ni assajat i que surten d'un llibre qualsevol (res més inútil i més perjudicial que la gimnàstica mal aplicada). Els deixebles formen un rengle i comencen a estirar i a arronçar els braços i les cames amb fàstic evident, vestits a l'europea (no oblideu la moral). Al cap d'una estona, badallen, suen i panteixen miserablement. Alguns fins es desmaïen. Els mestres mateixos els tenen il·lística, però les ordres vénen d'un «superior» i un funcionari té d'o-beir contra la seva consciència mateixa. Sen-se comptar que la major part dels infants han fet ja alguns quilòmetres per anar a l'escola i com que no tenen prou temps per tornar-se'n a dinar, es queden sense fer-ho, senzillament.

Per això el dia que un Teré qualsevol fa campana, és un dia infinitament feliç i fins

El Deauville de Tahiti

més pedagògic per a ell que un dia d'escola.

La llibertat representa, per a l'infant de la selva, la lluita per la vida; pescar, abastar fruits, procurar-se alguna fresca. Instintivament ell «estudia», durant aquestes hores benaurades, els mitjans d'arribar a fer-se home. I sense dubtes ni tortures, s'ins-trueix en tot allò que va fer forts i venturosos els seus avantpassats. Neda, capbus-sa, s'enginyia a atrapar peixos, a enfilarse als arbres, a coure «maiorés». Fa salut i s'espavilla! I aquests aprenentatges li són més profitosos que la història de França i la geografia.

Cada dia que passa fa més penosa i més difícil aquesta noble lluita per la vida. Els homes blancs els prenen llurs terres, els barren els camins, els maregen amb lleis absurdes, els fan por valent-se del «mutoi». Pertot arreu, s'aixequen tanques, separacions i filferros. Els acorralen a quelques metres del mar o de la selva. No poden fer un pas sense trobar cartells i lletrers, «Défense d'entrer», «Défense de pêcher sous peine d'amende». I és per llegir això que els ensenyen de lletra!

Quan no quedi ni una sola hectàrea de terra mauri, de què haurà servit als infants polinèsics aprendre de memòria les gestes glòries de Vercingetòrix i Carlemany?

El destí dels noïets de l'Escola és clar i net: Els aristòcrates de la intel·ligència seran servents dels blancs. I aleshores recordaran amb una gran recança les hores d'infantesa perdudes a l'escola recitant frases absurdes com aquesta: «Nos ancêtres étaient des gaulois, ils avaient les cheveux blancs et les yeux bleus...»

AURORA BERTRANA

L'APERITIU

La preparació del somni. — La gent de posició que es va empassant la vida com un gran morralet ple de grana lligat a les orelles, i no lligat precisament amb dos cordills, sinó amb cintes carregades de prestigi i de majestat, com si fossin les infules d'una tiara, acostumen a donar importància a tots els actes que fan pública llur posició privilegiada. Un d'aquests actes, per exemple, és l'aperitiu.

Jo coneix un senyor que va a fer l'aperitiu a una terrassa de moda, dintre d'un auto descobert, tot pintat de color de lili d'aigua, amb les rodes com quatre camelles envernissades. A dintre de l'auto porta el seu xofer vestit de smoking, amb sabates rosses i els mitjons al garró, com a signe d'original elegància; aquest xofer gras i carnavalesc es tapa la closca amb una gorreta de gitano, i deixa el volant a la senyora que acompanya el senyor, que naturalment va vestida de Cleopatra i porta la serp dins d'una toia de flors que cada vespre li compra el propietari del cotxe.

La rutilant parella seu a una tauleta especial, i el cambrer els serveix dos cocktails. Aquestes begudes en aparença són iguals que les que prenen els altres clients, però en els cocktails de la parella citada, el barman, a més a més de l'alcohol necessari, hi ha deixat anar tota la sang d'un conill i quatre llàgrimes d'odalisca.

Com aquesta parella excel·lent i còmica, hi ha molts senyors i senyores que es donen a l'aperitiu perquè el públic els contempli, ara que és tan agradable seure a les terrasses, tan agradable com viure dins d'un aquàrium i sentir-se peix amb ulleres i arracades.

A més a més de la cosa espectacular, la gent estima l'aperitiu perquè és la preparació d'un convit que et pagues o que et pagaran, i per insinuar els queixals se'ls proporciona abans una delicada irrigació.

Ara que això, al cap i a la fi, té molt poques sorpreses, en el convit del migdia i del vespre un sap si fa no fa de quin mal ha de morir; el convit amb una mica de carn i peix i l'aperitiu públic són excel·lències que només poden enorgullir les persones sense imaginació.

Hi ha un aperitiu més important, que és el que serveix per preparar el somni, i el somni és en definitiva el banquet espiritual més ple de trucs. El maître d'hotel que cada nit o cada matí ens serveix els somnis en una safata de coixins, llençols i matalassos, és com un prestidigitador que sap fer unes trampes desconcertants que no podem descobrir mai.

En els banquets corrents, de les fondes i les cases particulars, us arribaran a donar angüles vegetals i pollastres fets amb el mateix procediment que fan l'aspirina; tota la màgia del menjar no passarà de la màgia que posseeix un bon químic de la casa Bayer o de la casa Borrows amb unes ulleres de cel·luloide i una pedreta als ronyons. En canvi, en el banquet del somni la màgia no té límits. Imagineu-vos que en els vostres somnis podreu «viure» sopsars faraònics. Us podreu menjar no una cuixa de «renard argenté», sinó les cuixes dels vostres enemics. Podreu devorar el pal·lís d'aquell farmacèutic que sempre s'està a la porta de la botiga, en tal carrer i en tal número; és un home que no us ha fet cap mal, és un bon pare de família, no li sabeu el nom ni us ha parlat mai, però sentiu per ell una antipatia asfixiant, injustificada. El maître d'hotel que prepara els vostres somnis és tan amable, que qualsevol nit us el servirà cru, amb un tros de bata blanca, amb una mica de galta per afaitar i amb els lentes esmicolats com escates de peix.

I no són precisament aquestes idees de venjança vil o de canibalisme les que animaran el menú del vostre somni; tots sabeu el pa que hi donen, en aquestes representacions silencioses que es belluguen sobre l'escenari del vostre coixí. Tots coneixeu les grans catàstrofes, i les grans pacotilles, d'erotismes, suplicis autèntics i paperets de colors que nedan dintre la salsa dels somnis.

Per aquest banquet magnífic de l'impre-vist m'agrada cercar l'aperitiu just, jo que no aniré mai — per diners que tingui — a pendre l'altre aperitiu, dalt d'una carrossa tirada per quatre lleons.

A mi em plau enormement aquest aperitiu de matí, allargat-lo tant com puc. Primer amb una conversa que es vagi arrossegant amb una mica de whisky, després amb la contemplació desinteressada dels homes que reguen la Rambla amb unes mangues desconcertants, i després amb una lectura repassada quan sóc al llit en les altures de Sarrià, esperant el moment de cloure els ulls, i que l'invisible cambrer em digui: «Senyoret, ja té el sopar del somni a taula...»

El moment final d'aquest aperitiu en diverses parts està colorit per una música meravellosa. I això és una ganga que tinc aquesta època de l'any; em refereixo a la música produïda pel cant dels rossinyols. Ara en els jardins de Sarrià els rossinyols no paren en tota la nit, i jo els prefereixo al jazz i al quartet de corda que animen els aperitius espectaculars.

Els antics anomenaren el rossinyol Filomela, i això ve d'una fàula cruent. Sembla que un rei de Tràcia que es deia Tereu vivia amb la dona i la cunyada. La dona es deia Progne i la cunyada es deia Filomela, i un mal dia, per qüestions de cor, aquestes dues germanes van servir a Tereu el seu fill completament fet a la brasa. Tereu, en adonar-se de la infàmia, les va perseguir amb una forquilla, i els déus convertiren Progne en oreneta i Filomela en rossinyol.

Ara jo, en el cant nocturn d'aquest ocell, hi trobo un no sé què contingut de l'ardent ferocitat d'aquella antiga Filomela, potser és per la música d'aquest ocell que se m'ha acudit, parlant del somni, barrejar-hi idees d'antropofàgia, encara que jo no desitjo ni en somni ni en realitat menjar-me les entranyes de ningú.

Ja m'acontentaria de poder somiar que un dia vagi a la Processó de Corpus, al costat de les autoritats locals, amb una gran barba postissa, i a cavall d'un soci de la Confraria de la Sang, que són aquells senyors tan delicats i de sentiments tan tendres que es dediquen a portar estampetes als condemnats a mort, en el precís moment que el botxi comença a fer la feina.

JOSEP MARIA DE SAGRRA

Creació i Evolució

Dues són les teories, l'una més antiga que l'altre, i l'altra més moderna, encara que amb arrels bastant antigues, que tenen la pretensió, que no falta qui la qualifiqui de ridícula, d'explicar l'origen dels éssers orgànics, compresos del vegetal a l'home, inclosius, i que, com saben o endevinaran de seguida els nostres lectors, són conegudes l'una amb el nom de la Creació i l'altra amb el de l'Evolució, que si l'una, la primera, com el seu nom indica, suposa que l'ésser orgànic va ésser creat sobtadament i de cop i volta o de bones a primeres, l'altra, la segona, com el seu nom indica igualment, vol suposar que va ésser format paulatinament pels seus passos comptats, sense presentar solució de continuïtat entre la matèria inorgànica i l'orgànica.

Deixant de banda, doncs, aquestes consideracions, perquè si la teoria de la creació diu que no sols els éssers vivents han estat creats en un moment donat, sinó que ho han estat espècie per espècie, la teoria de l'evolució, com sabem, explica l'origen de les espècies com el desenvolupament successiu d'un germen que de l'inorgànic va anar passant a l'orgànic, i deixant igualment de banda si la primera teoria fa més o menys cas de la segona, i la segona de la primera, perquè no falten ni han faltat teories de totes dues bandes que han fet conciliacions entre ambdues teories, nosaltres anirem al fons de la qüestió i explicarem amb quatre paraules les circumstàncies que tant l'una funció com l'altra, havent existit en un temps determinat, no existeixin en el moment present, o més ben dit, no hagin continuat existint com el primer dia o el primer moment o els primers temps que van començar.

Si agafem la teoria de la creació i ens trobem un creador que crea amb paraula o amb un fet, per mitjans més o menys inventats per la nostra fantasia, venim nosaltres i preguntem per què aquest creador no va continuar creant, que és el que sembla que hauria estat natural, donat que posat a crear un ésser orgànic hauria pogut anar creant tots els altres, perquè s'ha de confessar que és molt curiós i desconcertant que després d'haver creat el primer s'hagi descarregat de la creació directa, posant els aparells generadors als éssers creats que s'encarreguen del paper de subcreadors o continuadors més o menys voluptuosos de l'obra de creació, engendrant-se els uns als altres fins arribar als nostres dies i l'hora present.

Si l'origen dels éssers orgànics va ésser la creació, sembla que aquesta mateixa creació hauria hagut d'ésser l'origen dels successius, encara que, parlant amb franquesa, no és que nosaltres tinguem res a dir que la continuació s'hagi fet per generació, ni volem discutir el que hauria estat més pràctic ni més lògic, i ens limitem a fer constar que trobem que, si la creació es va fer per uns, també s'hauria tingut de fer pels altres, més que més quan, segons la mitologia d'aquesta teoria, suposa que es va anar fent per regnes orgànics, com ja hem fet avinent i ara repetim per a major comoditat dels nostres lectors, als quals direm que si ara veiéssim que els éssers, que anem naixent l'un després de l'altre formant les generacions, creats com diu la teoria o mitologia que ho va ésser el primer o els primers, la creació no sols no seria discutida ni ens semblaria una fantasia, sinó que ens semblaria la cosa més natural del món, i ara, en lloc de negar-la com fan molts, o de posar-la en dubte com fem nosaltres, la veuríem més clara que l'aigua i l'estudiaríem com es mereixen ésser estudiades les coses que són susceptibles d'observació i experimentació, perquè nosaltres, els científics moderns, tant estudiàrem l'obra d'un creador que donés la cara, com estudiàrem el creador mateix, perquè davant del coneixement de la veritat no tènem escrúpols ni ens fa por res per alt o baix que pugui ésser o sigui.

La teoria de la creació, doncs, per antiga i respectable que la suposem, no deixa de tenir el defecte capital de no haver estat continuada com el primer dia, que és exactament el mateix defecte que té la teoria de l'evolució que ara repassarem, perquè

suposat, com suposa, que la matèria inorgànica va anar formant els cossos orgànics, el natural i lògic sembla que hauria estat que continués formant-ne, tal i com deïem que el creador hauria tingut de continuar creant si hagués volgut ésser conseqüent, perquè tant la facultat creativa com la facultat evolutiva sembla que hagin estat patrimoni d'un moment que va renunciar a la continuació, per tal de desentendre's del que havien començat a fer.

Es clar que els evolucionistes diuen que la terra en aquells dies estava en unes condicions molt diferents de les actuals, i per conseqüent podia fer el que ara no fa, que és una cosa que nosaltres ens guardarem prou de discutir, perquè no escrivim per discutir la creació ni l'evolució, sinó per fer constar als nostres lectors estimats el que ara lleixen, i encara que aquesta condició especial de l'estat *sui generis* de la terra ha estat intentada negar per alguns evolucionistes que han pretès haver trobat o descobert la matèria intermèdia entre la inorgànica i l'orgànica, direm que el natural sembla que l'observació i l'experiència ens oferissin algun exemple palès i vistós d'aquest pas, i no ens trobessim com ara que l'evolució és tan antiga com la mateixa creació, i per conseqüent no ens sigui concedit poder-ne fer estudis per nosaltres mateixos veient-la realitzar-se sota els nostres ulls com *in illo tempore*, que es posarien amb molt gust i bona voluntat damunt dels éssers orgànics que anirien eixint i naixent a poc a poc del món inorgànic que ens conté a tots.

Creació i evolució són, doncs, dues teories que, malgrat ésser teòricament contradictòries, encara que potser pràcticament poden ésser conciliades, tenen la mateixa característica de tirar la pedra i amagar la mà, per estar substituïdes actualment per la funció generativa que les aparta i les allunya cada vegada més de llur forma o funció original i primera, que com es comprèn no tenia res a veure amb la funció o forma genèsica, de la qual cosa podem molt ben deduir que el vel generatiu cobreix les dues teories tal com el pudor en circumstàncies determinades cobreix les mateixes funcions generatives i els seus òrgans, en l'espècie humana, com si la força creativa i la força evolutiva s'haguessin amagat sota del que el pudor amaga, privant-nos d'aquesta manera dels casos experimentals de creació i d'evolució que ens agradaria tant de veure, perquè malgrat ésser tan i tan antics serien una veritable novetat.

FRANCESC PUJOLS

mirant a fora

Napoleó, una reina i un mutilat

Georges d'Espèrbès, el novel·lista que ha dedicat tota la seva obra literària a l'epopeia napoleònica, era conservador del palau de Fontainebleau, jubilat per la seva edat, després de vint-i-cinc anys d'ocupar el càrrec, ha volgut cessar en ell el dia 5 de maig, aniversari de la mort de l'emperador, pel qual sent un entusiasme només comparable al de feu Masson.

Esparbès explica anècdotes dels innombrables visitants que ha hagut d'acompanyar pel palau històric on es pronuncià el divorci de Napoleó i de Josefina Beauharnais. Entre les visites famoses — a part les dels reis d'Espanya, el ras Taffari i l'emperadriu Eugènia — n'hi ha una de l'estiu passat, la dels grans mutilats de guerra. El conservador del palau els ensenyava el retrat de Napoleó per Canova, fet quan aquell tenia trenta cinc anys, a l'època del sacre, ple d'energia i de joventut, i deia:

— És corrent d'imaginar-se l'emperador capficat amb el front arrugat i la mirada severa. Aquí teniu la prova del contrari: jove, somrient, admirable. Mireu, fa alguns mesos va venir la reina d'un país bel·la. Es va estar llarga estona davant aquest bust, el va tocar amb la mà i tot, i no es va poder estar d'exclamar: «Què era bell!»

Llavors, un dels mutilats, va dir amb una veu burleta: — Va dir això perquè el seu marit no era al davant...

Viatge de noces americanes

Paul Achard, en el seu llibre Un oeil neuf sur l'Amérique passeja el lector de Nova York a Hollywood i San Francisco deturant-se una mica en altres llocs, entre ells les famoses cataractes del Niàgara, hant obligat, com Montserrat al nostre país, dels nous casats. Diu que hi colli aquesta escena, i nosaltres la reproduïm:

Entre les moltes parelles que badaven davant l'espectacle, hi havia un americà d'origen escocès. Un matrimoni de Pittsburg s'estranyà d'aquesta solitud.

— Si sou solter — li digué la dona — què feu aquí?

— No sós pas solter. Acabo de casar-me i he vingut aquí de viatge de bodes.

Així, on és la vostra dona?

— És una divorciada. Ja s'havia casat un altre cop, i com que ja havia vist les cataractes...

L'Alcalde de Barcelona ha d'obtenir l'alliberació dels presos socials

Es evident que la llibertat dels presos socials és un afer que correspon a l'Ajuntament de Barcelona i, concretament, a l'alcalde, i també és evident que si l'alcalde insisteix l'obtidrà. Però abans de gestionar i d'aconseguir la llibertat d'aquests obrers abandonats a presidí és necessari que l'alcalde, el senyor comte de Güell, senti aquest problema amb passió com a home i com a barceloní. Si no el sentís — cosa que ni vull sospitar — no seria digne d'ésser

que han fet l'Exposició, una comissió d'obrers va dirigir-se a l'alcalde preguntant-li que demanés al Govern la revisió dels processos socials. En tots dos casos el senyor comte de Güell no va defugir la seva responsabilitat, però als periodistes va contestar-los que no veia la necessitat de fer un viatge a Madrid quan és tan fàcil de parlar per telèfon...

Volem suposar que l'alcalde ha complert la promesa, però ¿l'ha complerta amb la insistència i la passió necessàries, amb la passió i la fermesa d'alcalde i de barceloní? ¿Ha aprofitat l'estada a Barcelona del rei i del cap del Govern per parlar d'aquest afer?

Deu fer uns tres mesos que han estat expulsats de les corporacions populars els homes de la Dictadura. Doncs bé: el senyor Maluquer, president de la Diputació, en va tenir prou amb un mes i mig per fer concedir la llibertat a una gran part dels presos catalanistes i adhuc a uns homes acusats de preparar un regicidi. ¿A qui es podrà fer creure que és més difícil d'obtenir la llibertat d'unes quantes dotzenes d'obrers, entre els quals hi ha homes absolutament innocents, que d'uns regicides frustrats i d'uns militars que s'havien aixecat amb armes contra un govern? Ni l'alcalde, ni ningú, no pot tenir interès a que persisteixi la sospita que els patrons de Barcelona necessiten tenir a presidí uns quants homes, tant si són innocents com culpables.

En arribar els senyors Maluquer i Güell a la presidència de la Diputació i de l'Ajuntament, tothom deia que havia començat un match de popularitat entre aquests dos homes. Tant si això és cert com no, el fet és que en les qüestions d'interès públic l'alcalde no ha pas quedat a l'alçada del president de la Dictadura. Mentre la Diputació s'ha preocupat dels problemes essencials, l'Ajuntament s'ha dispersat en fantasies i altres lluminàries — o viceversa — que no donen ni popularitat ni prestigi i costen molts diners. Probablement, quan es té un càrrec de govern la murmuració popular no arriba fins a tals altures, però ens farem eco d'un estat d'opinió fent constar que l'Ajuntament ha perdut almenys un vuitant per cent de la popularitat que havia tingut. I per adobs han vingut les lluminàries...

Hem erigit una estàtua a un obrer davant el palau que l'Ajuntament té a l'Exposició, i entretant ningú no s'ocupa dels obrers condemnats a presidí. ¿I deixarem tancar l'Exposició — obra d'uns artistes i d'uns obrers, i no pas d'alcaldes i comissaris — sense reparar aquest deute de justícia? ¿Es que no s'ha fet la pau, o que la pau social de Barcelona és una ficció?

La qüestió de l'amnistia social sembla abandonada, però l'home volgut rependre per dir als nostres companys — amb deu o dotze seran prou — que si ens ho proposem obtindrem que s'interessin pels presos socials qui hi té obligació. I si no ho obtenim, hem de saber fer derivar les responsabilitats cap on de dret han de recaure.

MANUEL BRUNET

RAMON BES & C.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Agallers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

Concurs electoral de MIRADOR

En el número passat exposàvem el perquè d'aquest nou concurs de MIRADOR: consultar als nostres lectors i lectores el seu pensament polític, la interpretació del qual és en certa manera el nostre deure.

Per algunes cartes que hem rebut i per opinions que ens han estat donades particularment, sembla que l'anunci d'aquest concurs electoral de MIRADOR ha despertat un gran interès. No cal dir com ens en felicitem.

Avui publiquem les bases a les quals es subjectarà el concurs. Si algun dels nostres lectors hi trobés dificultats d'interpretació, pot adreçar-se a nosaltres amb la seguretat que li donarem les explicacions necessàries.

Recordem als nostres lectors que els pre-

mis amb què hem dotat aquest concurs seran pagats en llibres, que els premiats podran triar al seu albir. Aquests premis són els següents:

Primer premi	500 ptes.
Segon	200 »
Tercer	150 »
Quart	100 »
Quint	50 »

BASES

1. La votació es farà mitjançant el butlletí inserit en la pàgina 8 d'aquest número. Els votants ompliran les cinc ratlles numerades que hi ha sota el títol "Qui votariau com a representants de Catalunya?" amb els cinc noms que creguin més aptes. Aquest cinc noms són els que es tindran en compte a l'hora de l'escrutini.

2. Els que vulguin optar al premi tindran d'omplir també les dues ratlles numerades sota el títol "Qui sortirà per minories?" amb els noms que després dels cinc votats creguin que han d'obtenir major votació. Al mateix temps poden omplir la ratlla número 8 amb el candidat de mínima votació perquè es tindrà en compte sols en cas de desempat com s'explica en la base 6. S'entendran com a candidats de menor votació aquells que hagin obtingut almenys 25 vots.

3. Els butlletins, degudament omplerts, hauran d'arribar a la redacció de MIRADOR (Pelai, 62) per tot el dia 19 del mes de juny. El votant pot no signar el butlletí. En aquest cas cal que adopti un lema o contrasenya per justificar la paternitat de la seva votació en el cas que li escaigui un dels premis que oterim.

4. El dia 20, a la redacció de MIRADOR, es procedirà a l'escrutini dels butlletins rebuts, tenint-se en compte tan sols els cinc noms inscrits en les ratlles numerades sota el títol "Qui votariau com a representants de Catalunya?". El resultat de l'escrutini serà publicat en el número del dia 26.

5. Portant a cap l'escrutini sortiran elegits cinc noms per majories i dos per minories. Si un cop fet l'escrutini resultés algun empat entre els elegits, aquest serà resolt atenent-se a l'ordre en què els noms siguin posats en els butlletins en què hagin estat votats, sumant els números de les diverses ratlles on estiguin col·locats i guanyarà el que tingui menor puntuació.

6. Publicada la llista dels elegits, serà guanyador del premi del concurs el lector que hagi votat el cinc elegits per majoria i hagi encertat els noms elegits per minoria. Si aquests són dos o més, es tindrà en compte l'ordre en què hagin col·locat els noms en el butlletí i l'ordre d'elegits i si aquests també fossin dos o més, guanyarà el que hagi encertat el candidat de mínima votació. En cas de manca de coincidència absoluta, guanyarà la llista més aproximada. Els premis segon, tercer, quart i quint seran atorgats seguint l'ordre d'aproximació, de més a menys de la llista guanyadora.

7. Si malgrat el que s'ha exposat en la base anterior, hi hagués dos o més votants amb dret a premi, en idèntiques condicions, el premi que els correspongui i els següents seran sumats i repartits per parts iguals entre els esmentats votants.

AIGUA de la VERGE de MONTSERRAT

Reuma, ferides, contusions, grans i picades d'insectes. Una fricció després del bany és el millor tònic

LA PÉRGOLA

es el Restaurant de moda a l'Exposició

Fontbernà
Sastre

CUCURULLA, 2, 1.º

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓN DE FOTOGRAVADORES

CORTS, 481 : Telèfon 33421

El Sol serà el seu invitats si decideix festejar les seves noces al

Restaurant del Parc

Per visitar les Exposicions de Barcelona i Sevilla

així com Saragossa, el Monestir de Pedra, Madrid, Ecija, Còrdova, Granada, Serra Nevada, Múrcia, Alacant, Alcoi, València, Castelló, Tarragona

Pròxima sortida: el dia 2 de juny

Pròximes Excursions en Autocar Pullman

(proveït de calefacció per aire) que amb tota garantia organitza

VIAJES MARSANS, S. A.

15 dies de deliciós viatge, comprenent-hi tota despesa d'allotjament i pensió en els hotels citats a continuació, així com propines, impostos, etc.

per Ptes. 775, per persona

LLEIDA: Palace Hotel.
SARAGOSSA: Hotel Universo y Cuatro Naciones.
ALHAMA DE A.: Hotel Termas Pallarés.
MADRID: Hotel Nacional.
VALDEPENYAS: Hotel La Paloma.
CÒRDOVA: Regina Hotel.
ECIJA: Hotel Comercio.
SEVILLA: Hotel París.

ANTEQUERA: Hotel Infante.
GRANADA: Hotel Alameda.
BAZA: Rest. Queens Victoria.
MÚRCIA: Reina Victoria Hotel.
ALCOI: Hotel Continental.
VALÈNCIA: Palace Hotel.
CASTELLÓ: Hotel Suizo.
TARRAGONA: Hotel París.

Totes les habitacions exteriors amb aigua corrent i calefacció

IMPORTANT. — Els turistes poden agregar-se des de qualsevol punt dels indicats. Les Sucursals i corresponsals de VIAJES MARSANS, S. A., en les ciutats poblacions, així com les direccions dels indicats hotels donaran tota classe de referències a qui ho solliciti.

LES LLETRES

L'EMANCIPADA

Conte inèdit de JOSEP LLEONART

Cada matí una cambrera li feia alçar els ulls cap a l'ala punxeguda i oscada de cel que retallaven els crenells de clara pedra blava del veïnat ric: —Bon dia, Nostre Senyor.—I la feia escoltar: —No sents com et respon?

Va créixer entre la mamà, i una germana i dos germans més grans. Tornant del carrer, els nois arremoraven en la casa una bravada de llibertat i fortalesa que l'encoratjava. Enllà del clos de la seva vida guardada de nena, en pressentia una de més brava, en la qual reclinava amagatalls de violència i de pecat, com dos elements formant el món.

En anades i vingudes, frases saltades i posats de la família davant dels coneguts, començà a rastrejar-hi una nebulosa sospita de desmoralització més enllà del seu coneixement. La germana gran no estimava, sinó pel diner, persones i coses; els nois es campanyen la vida en forma independent i dura que desdeia de la sumptuositat de parament, taula i servei. Tant ells com la germana metalitzada tractaven la mamà a tall de domador: mig amb moixaines, mig a la defensiva. Tenia les seves idees la mamà. Un dia, el fill petit, bròfec, glatint-li el cor a les galtes, la reptava: —No hi ha raó, mamà! Us esteu menjant el capital— i ella, encarcarada, signant-li la porta, li replicà que la dignitat no li permetia reduir-se. Dins la consciència de la nena això projectà un gran clap de claror sobre el fenomen, ja entrevist, del deslligament dels uns als altres.

Quan complí setze anys, els nois feien la seva en sengles ciutats d'un país veí; la mamà i la gran, a casa, es menjaven el capital.

Anys més tard, una tarda de novembre, la mamà va cridar-la. Li presentà un senyor d'anys, pobre de roba, exhaust, amb unes barbes: —Es el teu pare... Torna d'Amèrica; hi ha passat molts anys—. Ella el tenia per mort. Més que emoció va sentir un escrípol aprensiu. El vell li intentà besar-la; havia apretat un puny i esquivava la mirada com un captaire sorriu.

Visqué amb elles. Prou el voltava d'atencions compassives la mamà, però la noia veia, com si ho palpés, que no se l'havia estimat mai d'amor. Veia clar que la gran, eixuta d'ànima com de figura, no s'avenia a mostrar a les relacions aquell cap de casa pansit i fracassat. I el vell, tot això ho respirava en l'ambient emmetzinat de dissimulaments, i se li fonia l'única gran il·lusió de la seva vellesa.

La noia va caçar uns mots de la germana a la mamà: —Ara es recorda de nosaltres! Ara que no és ho pels gossos—. Pocs dies després el vell se'n tornava a morir a Amèrica.

Però la noia, famolenca de certesa, s'havia aficionat a sotjar darrera portes i cortinatges, i va saber un cas més greu. Temps abans de néixer ella la seva mare tingué una ofuscació passional amb un amic. El marit n'hagué proves, i és quan es desterrà, com mort a la família. Així ara trobava un cap de la dissolució moral de la llar, com de nena se li havia descorregut el vel de la seva dissolució econòmica.

La gran, idòlatra com sempre d'ella mateixa i del diner, i més tement la bancarrota, també a ella la mirava com una nosa viva: un cos més a lluir, una boca més. —Acabarà fent-nos fer un mal paper... Que se la campí com els nois. L'envies a casa En Pau. Allí es desensopirà, que ja ho necessita. Aquells dos saben viure!

Era un camí per a fer-se independent. S'havia aficionat a l'obratge de relligadures d'art. Allí hi havia una Escola d'Oficis... Submissa, aprofità la companyia d'una senyora coneguda que justament hi anava. Besà les mans de la mamà quan li donà diners pel viatge. Sortí fent el cor alegre.

Aviat veié quin era el saber viure que la germana lloava en el germà gran. Vivint a dojo, defensant com a fases naturals del negoci l'estafar deutes i les operacions abusives, amb dos pisos i dos cotxes, un per la muller i un per l'amiga, a la ciutat li deien el de les dues senyores, i succeïen equívocs d'opereta. La muller era de la mateixa pasta.

Però Anna era d'una altra. El viure regaladament a casa un germà exuberant no pogué rovellar-li un sentit més noble. L'emprenqué a soles; provà d'adoctrinar-lo. —Ai, Anna, quina cara fas tan pitoyable!— saltà ell; l'agafà i se l'endugué, fugint d'estudi, en un giravolt de ball, cap al menjador on hi havia gent.

Va embagar; ajocà amorosament, entre un abric i una faldilla fina, unes relligadures a mig fer: l'últim encàrrec. Arribada a la ciutat on vivia l'altre germà, el trobà, però no a l'adreça que en tenia. Quines abraçades! —Aquí a l'hotel estàs? I sol?

—Sí, Anna... No he estat prou feliç. Estic separat... Feia distribucions fantàstiques dels meus guanys. Després, té el do de viure quasi dejunant, i tu ja saps que jo he estat sempre de molta vida. Ella... tes, pastes... Arribar al vespre, rosegat del treball, amb fam, i trobar-me amb un fiambre i unes lllaminadures!... Es passa el dia fumant egipcis, fent el savi... Rep camarades; i això a totes hores, a la nit, i fins estant jo de viatge. Si tu vols, innocentment; però, què et diré? És qüestió de llinatge; a mi em rebutjava... Ara ens trobem de tant en tant; encara fa més il·lusió... Jo ara ric, Anna, però, detura-t'hi: la Matilde, si no li tens el cotxe a la porta, no existeixes, ni que sigués el seu germà. I ja nas vist En Pau, quin tren! I ara el meu cas. I... la història antiga de casa... La família*

Quin so tan esquerdat ens ha de fer a mi i a tu aquesta paraula... Jo ja només fio en el treball i en mi mateix. Ara, tan sols disposés de la legítima del papà, estava salvat. Una ocasió de vida o mort... En fi, Anna, som desgraciats. Sembla fet exprés. —L'abraçava, entindret, refugiant-s'hi.

La noia va passar uns dies de crisi, auscultant en la llunyania aconselladora els batecs de tota la família.

Un matí anava per un barri extrem, quiet, vestida senzill i per primera vegada sense res al cap. L'aire i el sol li forollaven la mota de cabell castany clar, flonja com un coixí amorós; se'n sentia orgullosa com de la diadema d'un regim nou. Venia de certificar una carta: "Mamà: no et preocupis. Estic bona, sóc feliç; em sabré guardar. Em guanyo la vida i el treball serà seguit. He vist En Lluís, m'ha dit, espurnejant-li els ulls, el bé que li vindria la legítima del papà per a salvar-lo d'un cas apurat. Fes-ho. Jo des d'ara deixo d'ésser-vos una càrrega. Però puc fer més. Renuncio a tot el que em pogués pertocar el dia de demà. Creu-me, mamà, Déu m'ajudarà. Estic decidida a firmar-ne escriptura si és de llei. T'ho demano. M'hi he pensat molt. Em fareu feliç. Adéu, mamà; adéu a la Matilde. Us estimo més que mai.— Anna."

Va pujar al quartet blanc, rellugat dins un pis d'obrers. Dues màquines del seu ofici, manllevades; una gran taula, i, damunt, unes tapes d'un cuir verd-nil a mig enllestir. Una finestra quadrada, oberta al barri de cases saltades, lluminós i mig camperol. Era el primer dia. S'assegué. Prengué amb mesura precisa la fullola d'or i l'estengué, passant-hi l'eina petita de galze polit, sobre un dels nervis en relleu que perfilaven la tapa de la relligadura. L'instint d'un parpelleig mirava finestra enllà i tornava a treballar, somrient com una santa. D'ella a l'aire i de l'aire a ella, traspassant-la, el món era com una mar d'onades d'un consol enfortidor. Com quan de criatura la cambrera li feia dir: —Bon dia, Nostre Senyor — li semblava que un ésser d'un amor molt gran li responia densament en el silenci fora. Es sentia benedicta, lleugera i acompanyada. Començava a ésser algú i a estimar.

L'indret és tan bonic que aquí em deturo.

JOSEP LLEONART

LA PRINCESA MATILDE

Si la poesia consisteix en el fracàs del somni immolat a la reeixida de la imatge d'una realitat que fereix, però al mateix temps enlaira l'objecte amat, la vida novellada de la "novia" de Napoleó III, per Gabrielle Réval (Ed. des Portiques) és la novel·la més poètica del mes.

Aquesta brutalitat repugnant de la força sensual de la dona, que emana de les

(Foto Henri Manuel.)

El curander que ha servit de model a Lefèvre per a la seva novel·la "Samson"

espanyoles no atemperades per la cultura, esclata en l'atractiu que exerci, damunt el darrer emperador, aquella Montijo tan enze, causa de la guerra del 70. Fou preferida a Matilde, el paper de salomera de la qual, entre els escriptors i els artistes, s'ha de llegir a l'estranger per tal de compendre com els caps d'Estat francesos foren, en realitat, uns dones. Però intel·ligents, lletrades, fines, arpegellant en feix les veleïtats polítiques i en escoles les tendències espirituals. Història a-romàntica, puix que és la d'un gran que prefereix, a l'amor velat, embellit de matisos, de Matilde, el sexe gelós de la Montijo.

SAMSON FILL DE SAMSON

Frédéric Lefèvre, després d'haver interrogat els escriptors vivents coneguts, enquesta prop dels savis, desconeguts, que

encara practiquen avui dia la ciència misteriosa i explicable del guaridors. Com la nostra imaginació assoleix zones somioses, assistint a l'auto de fe de llibres per un servidor de l'ortodòxia (i no un capellà amb ànima de capellà)! La nostra imaginació empaïta el fill del bruixot entrat al seminari.

Frédéric Lefèvre anota judicis exactes sobre la influència enorme de la revelació de la injustícia del món sobre els infants. Voregem l'irreal veient aquest fill de bruixot, eixit de la poesia rural de l'impossible, com penetra en una societat de catòlics que posen d'acord llurs pràctiques amb llur vida. L'energia de l'herència se l'emporta fora de la fe estàtica i miraculosa. Simple instrument de la saviesa pagesa, el xicot es torna, a despit seu, en curador que l'Església no pot blasmar: opera fent passar en ell, per una redempció provisional, el mal del pacient. Estic convençut que Lefèvre ha volgut tractar en aquest drama de la consciència humana davant la via del saber (estudi de llatí) i la pista de la tradició del panteisme místic, el problema del primitivisme en una societat de científics. El desvetllament del sentiment idealista s'oposa a la simbolització del mal en la crida carnal.

LAUTREAMONT I DÉU

Léon Pierre-Quint dona un llibre sobre Isidore Ducasse, autor dels *Cants de Maldoror*, als *Cahiers du Sud*. Col·lecció interessant i que els bibliòfils receraran el dia en què l'editor es decidirà a canviar d'impressor. No hi ha cap bibliòfil possible amb uns textos tan mal tintats i una tipografia tan poc traguda.

Sovint he pensat que la nostra pseudo-ciència era una enganyifa que recula els límits de la nostra ignorància, però no l'acaba mai. I els descobriments de la nostra era ens deixen tan tentinejants com abans en presència del misteri del venir i de l'esdevenir. Per això he llegit amb avidesa el que l'esperit advertit de Pierre-Quint podia parir d'aquest estrany poema en prosa èpica que només se'n fa sensible pel torsimany del talent. D'altra banda, per què la filosofia fóra directa? Si filosofo, és per atènyer la medulla de la poesia. Voldríeu que lliurés a la massa aquesta medulla fent un retorn endarrerat, tornant al moment de la meua partida, posant altre sintètica, però comprensible, com ho és Ducop, com deien a l'Edat mitjana, la bastida davant la construcció? Des de llavors, casse, la filosofia necessitarà un comentador. Si jo fos Lautréamont, beneiria el cel, que ell invocava, de trobar-ne un com Pierre-Quint. La seva crítica del sofriment, la seva diferenciació de l'amor amb el sadisme i la part que el meravellós ha de pendre en la lògica, defineixen la poesia. En cristià o en poeta, crec que cal pensar que Déu es mostrava a Ducasse, i que aquest mesurava sense parar la distància focal de la imatge a la seva reproducció retocada, en la retina del seu cor.

Pierre-Quint fa possibles les mensuracions.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE.

VARIETATS

Teresa Desqueyroux davant els tribunals

Es a dir, a la biblioteca de l'Ordre dels advocats, a París, els joves advocats de la Conferència Berryer — una mena de conservatori de l'art de la defensa i de l'acusació — s'han exercitat amb el cas de Teresa Desqueyroux, l'heroïna de François Mauriac, emmetzinadora del seu marit.

Sembla que la literatura tingué encara, en aquest simulacre de procés, un paper més important que el de fornir el culpable. (El president, Philippe Serre, ja declarà que els oficis de novel·lista i d'avocat tenen nombroses analogies.) Diu que el mateix Mauriac, present al procés, quedava parat, i confessava que l'havia emocionat bastant veure viure durant una llarga estona, mal que fos amb una vida convencional, un personatge creat per ell.

Kan Kikuqui

En el nou setmanari italià *Giovedì*, que es gloriava d'internacionalisme intel·lectual, Kuni Matsu presenta al públic europeu, Kan Kikuqui, un dels novel·listes més representatius del Japó actual.

Després de la guerra mundial, naixia l'escola literària japonesa «proletària», «popular», en oposició a la tradició nipona. Kan Kikuqui és el representant més vistós d'aquesta nova tendència. «De què serveix la novel·la — diu, — si no suscita l'interès del poble?»

Fa alguns anys, Jokisana traduí al francès, en una revista poc coneguda, *El retorn*, una comèdia d'aquest novel·lista completament desconegut a Europa i que, segons Kuni Matsu, està mancat de l'esperit oriental i, per tant, no és gaire susceptible d'interessar el públic europeu, viciat amb les japoneries d'un Pierre Loti o bé, en la seva part més refinada, coneixedor només del Japó antic.

De les novel·les de Kan Kikuqui han sortit també molts arguments de pel·lícules, molt ben rebudes pel públic japonès.

Mig gòtic i mig moresc

L'erudit hispanista Arturo Farinelli, en el seu llibre *Viajes por España y Portugal*, cita, d'una correspondència d'una senyora italiana, aquest fragment, que nosaltres fragmentem encara més:

«A bord del *Barcino*, 25 d'abril de 1849. «Després de quatre dies de quarantena es baixà a terra i es visità Barcelona per dintre i per fora durant 48 hores. Ah! el qui no ha vist la catedral i el claustre d'aquella ciutat no ha vist el que hi ha de bell en el gènere d'arquitectura gòtica severa. La Rambla és un magnífic passeig en l'interior de la ciutat. El palau del tribunal és un edifici mig gòtic i mig moresc, d'allò més interessant...»

Suposem que la Sra. Margherita Collello, en escriure això, es referia a l'Audiència, avui formant part del Palau de la Diputació. Si li fos dat tornar-lo a veure, encara el trobaria més gòtic. Però, on diable devia veure el «mezzo moresco»?

John Masefield, poeta lleorjat

Ja comentàvem, encara que en una altra secció, la pròxima designació del successor de Robert Bridges, poeta lleorjat ordinari de Sa Majestat Britànica, càrrec pel qual han desfilat noms com Ben Jonson, Dryden, Wordsworth, Sonthey i Tennyson. Per a tal càrrec ha estat designat John Masefield, Esquire, doctor en Lletres.

Masefield nasqué en 1878, al Herefordshire. Fill d'un home de lleis, es decantà per l'aventura. A catorze anys marxà a la conquesta del món, navegà, visità molts països, sobretot d'Amèrica, treballà en diversos oficis.

La seva obra literària és copiosa. Debutà amb llibres de versos dedicats a cantar el mar i la vida errant, intentà posar de moda els poemes llargs, ha escrit tragèdies en vers, algunes novel·les d'aventures i també novel·les de guerra. D'ell s'ha dit que podia adoptar, parodiant-la, la cèlebre frase llatina: «Res del que és anglès no m'és estrany».

ELS LLIBRES

MARCEL CHEVALIER, *Geologia de Catalunya*, vol. I (Enciclopèdia Catalunya, volum XIV).

La *Geografia de Catalunya* dirigida per Carreras Candi, publicada ja fa molts anys, arplec de dades sense control ni estructuració exigents, era l'única obra — llevat d'algun manual escolar — amb què la bibliografia catalana comptava dintre la matèria. El quart de segle transcorregut des de la seva publicació, i les majors exigències que avui dia tenim, han reduït la vàlua d'aquella obra no pas menyspreable, a viure del dilema no això o res.

Sortosament, una editorial seriosa anuncia una *Geografia general de Catalunya, València i Balears*, sota la direcció de Pau Vila i comptant amb la col·laboració de competents especialistes, i fa poc n'ha aparegut el primer volum, dintre l'Enciclopèdia Catalunya: la *Geologia de Catalunya*, per Marcel Chevalier. (Fem memòria, de passada, del *Resum de Geografia de Catalunya* — quatre volums apareguts — que Pau Vila publica dintre la Col·lecció Popular Barcino.)

Tal escassetat d'obres geogràfiques ha estat explicada per la manca d'una escola geogràfica, o almenys d'un nucli de geògrafs, tals com l'han tingut altres disciplines, la mateixa Geologia que, a manca d'una veritable escola, ha tingut uns quants conreadors il·lustres, els treballs dels quals han pogut ésser aprofitats per Marcel Chevalier en aquesta obra seva.

Calia, però, completar i estructurar el que els seus predecessors havien fet, i tenir en compte que el llibre no era pas destinat a un públic especialitzat, sinó que anava a formar part d'una obra dirigida a un públic com més estès millor, sense pretendre una tasca de vulgarització que és cosa demostrada que només serveix per criar mig assabentats i petulants. El lector d'aquesta *Geologia de Catalunya* necessita uns coneixements elementals de Geologia.

Donat el caràcter de la col·lecció dintre la qual s'insereix aquesta obra, l'autor no ha volgut establir un catàleg de tots els diversos terrenys del país, sinó exposar una veritable «història geològica de les contrades catalanes», com diu en un advertiment preliminar.

Aquest volum és, allora que el primer de la *Geografia*, el primer de la *Geologia*.

Comprèn els temps anteprimaris i l'era primària, explicats d'una manera clara i senzilla, sense deixar-se anar, sobretot en els primers, a atzaroses explicacions hipotètiques que enlluernen més que convencen. Hom va veient com es forma a poc a poc la fessomia del terreny de Catalunya, tan diferent encara, en acabar l'era primària, de la que té actualment. L'autor no negligeix tampoc de parlar-nos dels climes tal com devien existir en aquella època i de les escasses flora i fauna d'aquells temps reculats.

Però no ens podem estendre més. Ni el caràcter de l'obra, ni el d'aquestes pàgines, ni l'estat deplorable dels nostres coneixements en ciències naturals, ho toleren.

El que cal, és lloar sense reserves l'edició d'aquest llibre, ben imprès i ben il·lustrat, que continua dignament la tradició de l'Enciclopèdia Catalunya.

J. C.

JOAN LLIMONA: *El do de Déu (Aplec d'artícles)*.

En aquest llibre, notablement preludat pel nostre honest adversari R. Rucabado, sentim revirar una de les ànimes més nobles que mai s'hagin vestit de carn humana en terres de la nostra Catalunya. Si una persona ha sentit la tristesa, la turpitud i la manca de grandesa de la comuna malici dels homes, ha estat don Joan Llimona. I només esperits d'un tramp tan ferm i tan sensible alhora, poden sentir davant del dolor i la misèria de la terra, més que un menyspreu, una pietat i un sentit de redempció.

D. Joan no creia que n'hi hagués prou amb ésser bo. El seu afany de perfecció no consistia pas a allunyar-se dels altres homes. Tenia més de sant que de bona persona. Les bones persones solen ésser terribles egoistes, que tenen la gran sort d'explotar llur bona naturalesa. No era pas així la bondat de D. Joan. Dintre de la seva gran bonhomia hi havia un sentiment d'allò que és el mal que demostrava que posseïa una virtut fortificada i aciençada per les lluites amb el Maligne.

Sense voler recordar el preludi del llibre de Job i aquell bon Déu que dialoga amb el diable. Si Déu no s'hagués tractat amb el dimoni, no seria omniscient.

R. LL.

PULLOVERS
I SUETERS

Jaume I, 11
Telèf. 11655

L'OBRA DEL DIA

A la recerca d'un Rei...

per H. Leonardon.

Traduïda per Domènec de Bellmunt i Fausti Paluzie, amb un pròleg de Joan Estelrich.

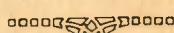
Preu 3 Ptes.

Editorial Poliglota : Petritxol, 8 : Barcelona

Vda. de Josep Ribas

MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

Graudiós èxit de l'interessant llibre de

JOSEP PLA

CAMBÓ

(Volum tercer)

LLIBRERIA CATALÓNIA

Plaça de Catalunya, 17. - Barcelona

VIATGES CATALÓNIA

Diumenge 1er juny

Excursió en autocar a

Poblet i Stes. Creus

Inauguració servei Autocars-Pullman

Barcelona - S'Agaró

VIATGES BLAUS

Diumenge 8 juny

Viatge inaugural a la Costa Brava

Motonau "Príncep Alfonso"

Preu: 15'50 pessetes

Rambla del Centro, 37. - Telèfon 23252

I E L T E A T R E

La interpretació de *Fi de Jornada* al Romea

El bon lloctinent Osborne mesura les distàncies de la línia de foc segons les dimensions d'un camp de rugby. El jove oficial Raleigh, novell en la vida de trinxera, admira en el comandant Stanhope el seu amic Denis capità d'equip de rugby. El trempat i obès Trotter (el senyor Carratalà el fa semblar a l'italià d'*El carrer*) quan relleva la guàrdia diu: — Anem a preocupar-nos una mica d'aquesta guerra. — Com si digués: — Anem a preocupar-nos una mica d'aquest partit de rugby. — Al cap d'alguns mesos de vida d'abric de trinxera els sorolls del front arriben a ésser familiars com els sorolls del carrer.

Però, naturalment, és el pèndol de la vida mateixa allò que en aquest ambient frenètic no oscil·la amb normalitat. Malgrat les aparences de normalitat que s'aconsegueixen amb alguns detalls purament externs, els homes farien la guerra com si fessin un partit de rugby, si l'estada en l'abric pestilent d'una trinxera tingués la durada de l'estada a la cambra de vestir-se d'un camp de rugby.

El capità d'equip de rugby, comandant Stanhope — el senyor Pius Daví el desconcentra, donant-li massa d'expressió — arriba al front abrindat pel mateix entusiasme que sentia quan anava a començar un partit de rugby, a Londres. Però aquest estat d'ànim, al primer contacte amb la realitat de la guerra, es desinfla i deixa lloc a un estat de sensibilitat tan aguditzada que l'home no fa la guerra si no la veu desfogada per la boirina de l'alcohol, tan necessària com la careta protectora dels gasos. Així veiem Stanhope, tot un home, llurat a la beguda que no tolerava quan jugava a rugby: el whisky.

Si bé no és ben exacte que el soldat anglès faci la guerra com si fes un partit de rugby, aquesta comparació ens ve com l'anell al dit per remarcar que l'anglès fa la guerra amb una gran fredor externa. — Anem a preocupar-nos una mica d'aquesta guerra —. I Osborne, el bon oncle Osborne, sota una epidèrmis inalterable — que encaixa molt bé amb les qualitats del senyor Orduna —, és el tipus característic del soldat britànic: — Ja et faràs càrrec — diu a Raleigh — que la vida de trinxera és una mica més dura que la vida de jugador de rugby —.

Evidentment, és una mica més dura! Un escriptor francès ex-combatent no ha volgut passar mai més pel teatre de la gran guerra. Un ex-combatent anglès va suïcidar-se durant una representació de *Fi de jornada*, en un teatre de Londres. Un any de la vida de trinxera s'enganxa terriblement, trasbalsa la vida d'un home de tal manera que el retorn al clos familiar és com una segona naixença — recordeu *El foc que es revifa malament*, de J. J. Bernard. I les escenes de trinxera que Sherriff ens presenta en *Fi de jornada*, són les escenes de guerra que ens han pres més directament. Ha passat davant dels nostres ulls, en dolorosa paradoxa, tota la vida intensa de quatre homes aixafats pels cops de maça del gegant que la imaginació de Sherriff ens ha descrit escamarlat damunt els camps de batalla: *bam! bam!* Quatre homes-típus que són com un compendi de totes les vides dels combatents d'ambdós bàndols. Quatre soldats anglesos que no tenen d'angles sinó la forma del vestit de kiki i la paraula rugby a la boca. La vida interior inten-

sa d'aquests quatre anglesos posats al fons de la terra esventrada, és una perfecta síntesi de la vida interior intensa de tots els homes que han fet la guerra. *Fi de jornada*, no és una obra de guerra anglesa; és, simplement, una obra de guerra. Ha obtingut a Alemanya el gran èxit que obté a Angla-

«Fi de jornada» en un teatre de Londres

terra. No és una obra llampant i epidèrmica per representar al compàs de les notes de *La Madelon*. És una obra profundament humana, un viu retrat de la vida al viu de l'home posat en aquell ambient frenèticament catalitzador de sensacions i de sentiments. No hi ha cap escena inútil, no hi ha cap mot superflu i cada diàleg és un cop al cor, com ha escrit Kessel, un ex-combatent.

RAMON PEI

MAX REINHARDT

Quan Max Reinhardt, l'any 1905, va encarregar-se de la direcció artística del Deutsches Theater de Berlín tenia 32 anys. En feia 13 que n'era el primer actor. Descobert per Otto Brahm en un teatre provincial, Max Reinhardt passà, a 19 anys, a representar els papers de caràcter de les obres de Tolstoi, Ibsen i Strindberg en el millor teatre de la capital d'Alemanya. En ple triomf, abandonà una carrera que se li presentava tan brillant i començà els seus assaigs com a director artístic en el Kleines Theater i en el Neues Theater, on, com a actor, havia assolit grans triomfs.

Es d'aleshores que data la fecunda actualitat d'aquest màgic de l'escena, del qual ha estat dit que ha conquistat per al teatre uns drets equivalents als drets de l'home. Reinhardt s'adonà primer que ningú que la generació actual no és sinó un corredor entre un passat caduc i un esdevenidor ignot encara, i entaulà la lluita seriósament. Crema tota la vella trama com si fos una Bastilla i amb una visió anticipada de la crisi d'adaptació que sofreix el teatre-massa feixuc per a copsar el dinamisme actual — dota el Deutsches Theater d'una plataforma giratòria que prova ja d'atenuar l'avantatge, aleshores encara incipient, del cinema.

Té una comprensió genial de tot allò que es refereix al seu art i intervingent amb passió tots els detalls aconsegueix crear un nou estil que es distingeix per una gran simplicitat en el decorat i en el joc dels actors. Els Wassermann, els Moissi, els Wegener són obra seva. Bo i cultivant l'originalitat i la individualitat de cadascun, sap formar un conjunt homogeni, una companyia perfecta que maneja al seu gust com si es servís d'un orgue. És aleshores que realitza aquelles meravelloses interpretacions que tant han d'influir en l'art teatral contemporani i corona les seves represes de Shakespeare, Molière i Sòfocles i les seves originals representacions dels autors més moderns amb el reeiximent d'una obra mestra jutjada fins llavors impracticable, la segona part del *Faust*.

El que fa important l'obra de Reinhardt és, sobretot, que ha creat escola. Avui totes les ciutats alemanyes tenen el seu teatre modern segons el model del Deutsches Theater, i els grans actors que ell revelà tenen els seus successors. N'hi ha prou amb

llegir què espera Reinhardt de l'actor (conferència a la Universitat de Colúmbia, Nova York) per a sorprendre's de l'aparició de la fluida i fascinant Elisabeth Bergner, ni de la dels Granach, Deutsch, George, etc. El teatre és fonamentalment una cosa d'actors i aquests els fa el director artístic.

Aquest home que d'actor de província ha arribat a mestre absolut de tres teatres importants de Berlín i un de Viena, que ha fet una carrera tan impressionant i que ha marcat la seva època amb una empremta tan considerable, és un home menut, silencios, reservat, al qual no fatiga sinó la glòria i que potser a hores d'ara ja ha tornat a fugir cap al seu estimat Salzburg per escapar als homenajes que Alemanya li va preparant amb motiu de les seves nocces de plata amb el teatre...

JOAN ALAVEDRA

Teatre Català Romea

COMPANYIA VILA-DAVÍ

Avui, dijous, tarda, a les 4. Sis actes. Dues obres.

BABY
LA VENTAFocs NUM. 52

EL CARRER

Aviat, «Volpone», de Fontdevila.

Teatre Català Novetats

COMPANYIA CATALANA
Direcció: C. CAPDEVILA

Avui, dijous, tarda. Dues magnífiques comèdies.

MARTINA
PORCELLS I GARRINETS

Nit:
PORCELLS I GARRINETS

MARTINA

Divendres, nit. Benefici de la gentila Elvireta Jofre. «Martina» i «Hom les prefereix roses».

Charles B. Cochran

La presentació al Palau de Projeccions d'una revista del London Pavillon, ha posat als llavis dels barcelonins i ha fet aparèixer a les columnes dels nostres periòdics el nom, prestigiós dintre el món internacional del teatre, del gran productor anglès Charles B. Cochran.

No seria potser prou encertat comparar Cochran a Diaghilev. Però, durant els vint darrers anys, ell ha estat també, com el famós animador dels balls russos, un símbol de totes les novetats escèniques. El mateix esperit de recerca, el mateix desig d'innovació, la mateixa atracció vers l'exòtic, el mateix bon gust que empenyeren en vida Sergi de Diaghilev, han mogut sempre Charles B. Cochran. No ha subjectat aquest mai la dansa, element importantíssim dels seus espectacles de music-hall, als faustos dels decoradors ni a les fantasies dels músics; ha procurat més aviat el domini del moviment per damunt de tota altra cosa, de tal manera que ha pogut dir-se de les revistes de Cochran que es desenrotllen com una alegre farandola, d'ininterromputs i vius esclats. Té, no obstant, una intensa devoció per la pintura, com ho demostren les lluites que sostingué Anglaterra en favor dels impressionistes i la seva esplèndida col·lecció particular, en la qual abunden els Degas — el pintor de les dansarines. I sent, igual que els sentia Diaghilev, tots els refinaments i totes les delicadeses de l'art; si Diaghilev féu sa entrada a Occident donant el braç a Bakst, Cochran era, de col·legial a Brighton, el company inseparable de Beardsley, la finor del qual havia d'ésser més tard la característica de les seves empreses.

Cochran visqué de jove un sens nombre d'aventures, sobretot a Nordamèrica, on s'expatrià en sortint de col·legi. Féu allí àdhuc d'acrobata de circ. Regentà finalment una Agència artística i esdevingué secretari i home de confiança de Richard Mansfield, ajudant-lo a muntar *Cyrano de Bergerac* a Nova York. Aquell triomf senyalà el començament de la seva carrera.

Instal·lat a Anglaterra i no presentant-se-li ocasió de fer rutilar cap negoci de teatre al seu pier, Cochran esmerçà la seva activitat en els matches de boxa i en les lluites grecoromanes; el combat Carpentier-Beckett, per exemple, es degué a la seva iniciativa. Explotà, a l'Olympia, *The Fun City*, un Mont-

martre més artificial encara que el de París. Obrí un circ. Va portar a Londres, per primera vegada, la fantàstica *menagerie* de l'alemany John Hagenberg. Cridà al seu costat Max Reinhardt per a donar a conèixer *El Miracle*. Importà un quadre espanyol de flamenc. Tot això, però, li proporcionà més glòria que diners.

Setembre de 1924: la guerra. Max Déarly, Morton, Alice Delysia — l'admirable vedette franco-anglesa d'avui — i altres ar-

tistes francesos es trobaven a Londres. Cochran els junta i estrena als Ambassadors una revista, *Odds and Ends*, en la que l'absència de luxe estava a bastament compensada per l'excel·lència de la interpretació. Exit i profit! Seguí una segona revista, i una altra, i moltes més. Dels Ambassadors va passar Cochran a l'històric London Pavillon, qualificat de «lombriol teatral del món». Adquirí després nous establiments. Des d'aleshores, res gairebé no es mou als escenaris londinencs que no s'hi trobi Cochran, amb el seu somriure etern, per entretenir. Sarah Bernhardt, Ivonne Printemps i Sacha Guitry, Vera Nemchinova i Anton Dolin, els negres de *Porgy*, Tairó i la seva gent, en una paraula: tot el millor en artistes i espectacles, ha desfilat a Londres per obra i gràcia de Charles B. Cochran.

A desgrat de la diversitat dels seus afers teatrals, Cochran mostra especial preferència pel music-hall. El London Pavillon és per a ell un laboratori d'assaigs on tota possibilitat de renovació és sotmesa a prova. «Hem de renovar-nos — ha declarat la setmana passada a Maurice Verne — per a conservar la nostra personalitat, per a tornar a ésser originals, per a continuar la nostra tradició».

Aquestes paraules encloquen el veritable sentit modern del music-hall, en oposició a les fórmules franceses de Folies Bergère, falsament universals, que ens han donat un music-hall sense ànima, enfargat, monòton i bo només per als pàgesos. Obeeixen al mateix pensament que les pronunciades fa cinc anys pel propi Cochran quan, en dirigir-se al públic que l'acclamava al final de la revista *On with the dance*, assegurà que «resulta molt més interessant i divertit néixer que néixer».

JOAN TOMAS

MIRADOR TEATRAL

El Club Femení i d'Esports ha organitzat aquest mes de maig dos concerts a la Sala Mozart. El primer tingué lloc dissabte passat. Figuraven en el programa, entre altres composicions, *Serenata a l'infant*, de Manuel Blancafort, text de J. M. López-Picó; *Les vídues vulgars*, de Robert Gerhardt, text de Josep Carner, i *Madrigal*, de Jaume Pahissa, text de J. M. López-Picó.

El segon concert es celebrà dissabte vinent. L'Agrupació Coral de Música Antiga, que dirigeix el mestre Isidre Moles, que ahir es presentà al Palau de la Música Catalana, donarà a conèixer, en el concert de demà passat, música coral dels autors anteriors a Bach, que no havia estat donada mai al nostre públic.

Vicente Escudero ens prega la inserció de les següents ratlles que fan referència a una crítica apareguda en un diari de Barcelona.

Señor crítico de espectáculos de El Noticiero Universal: Cuando se escribe un artículo tan sentimental como el suyo, refiriéndose a mi espectáculo de bailes, debía usted de haberlo firmado. Pero no importa: ya he comprendido, por la forma en que escribe, que le falta a usted un cuarto de hora para un siglo. Perdón que le haya hecho pasar un tal mal rato. La próxima vez que venga a Barcelona, cubriré para usted exclusivamente mi decorado con cromos de cajas de pasas, colgaremos unas pandoretas que compraremos en el Bazar de la Campana y llenaremos la escena de tarjetas postales que compraremos en la calle de las Serpes. Con este decorado me podrá permitir darle calor y esa agua que usted dice a mis bailes, escupir por un colmillo, mojarne los dedos en la boca para frotarme las cadenas i bailar en el espacio de tres palmos. — VICENTE ESCUDERO.

Un professor marsellès, R. Guastalla, prepara actualment una representació en grec de l'*Antígona* de Sòfocles, la qual tindrà lloc a finals del mes que ve.

Els actors seran alumnes de l'esmentat hefenista, els quals portaran màscara, perquè la representació sigui ben acostada a les antigues.

Però i el públic, quina cara hi farà?

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

Gales Vicente Escudero

Trempat, sincer, espontani, Vicente Escudero parla de les seves danses amb tot l'abrandament d'un home embrunit pel sol de la península i amb tota la finesa d'autoobservació d'un parisià. Si bé us dirà que sent una fonda aversió a la tècnica simplement acadèmica, remarcareu de seguida que no desconeix pas allò que és el pa de cada dia de les acadèmies. I no solament no ho desconeix, sinó que sap apreciar tot allò que té d'apreciable. I si hi teniu una conversa franca, veureu que aquesta aversió no és producte d'un afany d'originalitat, ni d'un partit pres. L'aversió d'Escudero és tota instintiva. És una reacció natural del seu temperament inquiet contra els moviments perfectes si voleu, però sempre iguals, que ensenyen totes les acadèmies del món. És per això que els recitals de danses d'Escudero han estat batejats amb l'etiqueta de danses d'avantguarda. Però aquest mot no té cap sentit sense un punt de comparació. Així, doncs, ens caldrà afegir que les danses espanyoles d'Escudero són d'avantguarda comparades amb les danses espanyoles que estem acostumats a veure en aquest país de flamenquisme natural. Vicente Escudero no pot ésser anomenat un ballari de flamenc. Perquè les danses de Vicente Escudero són això: creació d'harmonia de moviments, superació dels moviments característics de les danses espanyoles en el sentit d'una tasca artística d'eliminació d'allò superflu o de lubricació d'allò que es dona en brut. Vicente Escudero ha emprès aquesta tasca amb un gran sentit de la responsabilitat. I això és una cosa que han admès tots els comentaristes solvents de dansa.

En els recitals de danses de Vicente Escudero, trobareu quatre coses que, ara com ara, no hem trobat en cap ballari de l'anomenat flamenc natural: gràcia i severitat, espontaneïtat tota salvatge i al mateix temps d'un ritme perfecte. En *Ritmes* és on millor hem pogut apreciar el gran dansari que és Vicente Escudero. Tot ell vibra, mentre el ritme de la dansa brolla dels seus peus, ofegat o sonor, allargat o sec, espaiat o ràpid, segons piqui amb el taló, amb la punta o amb la planta. En aquesta mateixa dansa Escudero porta el ritme amb les ungles de les mans, com si fossin unes precies minúscules castanyoles.

Una de les més visibles preocupacions d'aquest famós dansari, són els efectes plàstics. Remarquem com en algunes danses, especialment la dansa de la por, cerca la col·laboració del decorat pintat per ell mateix, i que consisteix en un simple teló de fons, meitat blanc i meitat negre. Llamenta que una bona combinació de llums no projecti la silueta del dansari engrandida, al teló de fons.

Amb Vicente Escudero hem vist al Novetats, Carmita, *jeune fille en fleur*, i Almeria, esvelta i àgil. Deliciosa dansarina, Carmita! Carmita reuneix aquestes qualitats que asseguren el triomf: flexibilitat, gràcia, picardia. Té les qualitats que han fet famosa *La Argentina*, més la joventut. Almeria dansa amb una gran esveltesa de moviment i és àgil i sòbria i graciosíssima. Almeria i Carmita tenen, sobretot, una cosa que no té preu: el mestratge de Vicente Escudero.

Margarida Monnot, pianista solista dels concerts Colonne, és una altra primera figura del recital del Novetats. Simpàtica, intel·ligent i sensible, se n'ha endut els sufragis del públic barceloní. Gran sensitiu de la guitarra, les sevillanes i els soleares de Mayoral, són una bresca de sentiment.

R. P.

Teatre TIVOLI

Companyia d'apereta italiana MILLY-ORSINI

Avui, dijous, tarda. Darrera de

La Duchesa di Chicago

i repetició de l'espectacle celebrat ahir per aquesta Companyia al Palau Nacional.

Nit, FUNCIONA A HONOR DE

SS. MM. i AA. RR.

amb la seva assistència. 2 actes d'opereta 2 quadros de la revista TRANSOCEANIC, que s'estrenarà dissabte. DESFILADA DE MANIQUINS a honor de S. M. LA REINA.

TEATRE TALIA

Gran Companyia de vodevil i teatre modern

Avui, dijous, tarda:

LA DANSA DELS SET VELS

i
TARARI...!

A la nit

El senyor Josep falta a la dona

i
TARARI...!

Divendres, nit. Estrena del vodevil «Tres marits a coll i bé o el polvos de la Lluiseta». Diumenge tarda i nit «Tarari...!» i «Tres marits a coll i bé».

TEATRE NOU

Gran Companyia de sarsuela castellana i catalana de G. Camarasa Sort

Avui, dijous, tarda:

Les Noies Barcelonines
La Legió d'Honor

Nit:

La Taverna d'En Mallol
La Legió d'Honor

EL CINEMA

Explicació de la Sobreimpressió

La sobreimpressió, és a dir, la superposició de diversos clixés en una sola imatge, i altres procediments anexas al principi que inspira aquest trucatge, després d'haver conegut en els bons temps de l'impressionisme alemany una copiosa acceptació, sembla ara estar en franca decadència. Tot fatiga a la llarga, i aquests trucs que engrascaven els

La sobreimpressió pròpiament dita es refereix, però, a la superposició. Són les imatges secundàries apareixent en un angle de la pantalla per indicar la preocupació del personatge: rostres de l'estimada, objecte a utilitzar, etc. Aquest procediment és primari i quasi sempre superable. Legítim en una època en què l'expressió cinematogràfica era rudimentària; avui resulta caduc la major part de les vegades. Volem donar-ne un exemple tant més interessant que l'extraïem d'un film justament cèlebre: *La llei de l'Hàmburg*.

Quan Bancroft es fa escapol de la presó impulsat exclusivament pel desig de saber si Evelyn Brent l'ha trait, en arribar a casa seva i en inspeccionar la petaca de Clive Brook, el seu amic, hi descobreix adherida una ploma del vestit d'Evelyn. Bancroft hi veu la trista confirmació de les seves sospites i branda la testa amb una expressió tan eloqüent, que la seva ànima, esdevé per nosaltres transparent. Per què doncs una sobreimpressió inútil, que figura l'amic i l'amant

besant-se? Hi ha una superació d'aquest trucatge. És el que Sternberg assolix a bastament; que la sobreimpressió existeixi, però amb dues imatges heterogènies, la imatge que la pantalla ens brinda i la imatge mental que ens suggereix. Aquesta és l'autèntica sobreimpressió, ja que aquí l'espectador, lluny de romandre passiu, pren part activa en la creació artística.

Fer-nos tangible un paisatge interior, resoldre'l amb imatges corpòries com Buñuel ha procedit en *Le chien andalou*, és un projecte lloable. Però el paisatge interior és sempre existent en l'esperit de l'espectador enfront d'una cinta corrent, i la riquesa d'aquell depèn de la cultura de l'esperit d'aquest i de la qualitat de la cinta. El que un film com el d'En Buñuel pretén fer, cada u de nosaltres ho fa pel seu compte, bé o malament, a la percepció de qualsevol obra d'art. Corrent paral·lela a la cinta que es grada d'imatges mentals que es descabedella projecta a la pantalla, hi ha la cinta intencional de cada espectador, i no cal dir com les imatges són propulsors d'altres imatges i com el cinema excita la vida d'imaginació, que és per a tots el refugi contra les envestides de la vida.

Seastrom en *La màscara del diable* ha emprat la sobreimpressió per a traïr les intervencions reals dels personatges que aquestes tracten de dissimular. La literatura pot informar-nos de la psicologia de les persones d'una manera que el cinema no és capaç; per això creiem justificat el mitjà emprat per Seastrom, i tant més lloable per tal com justament ha volgut prescindir en absolut d'explicacions literàries, encomanant a les imatges la informació íntegra sobre la complexitat psicològica dels personatges.

Diguem encara que la superposició de clixés és l'equivalent en el cinema de la polifonia, fer simultànies diverses sensacions, i que Abel Gance amb el seu tríptic pretenia analitzar aquesta polifonia per a resoldre-la amb imatges independents que coexistien en un mateix llenc. No podem ara indicar al nostre entendre l'abast de la innovació d'Abel Gance; restringim-nos per avui avançant que creiem ben limitat aquest abast.

J. PALAU

PANORAMA

La fórmula del cinema soviètic

Les noves formes artístiques — diu el gran realitzador rus Eisenstein — són sempre extrems i derivades de les noves formes socials. La idea que presideix el nostre cinema és la mateixa que ahir animà la revolució: el predomini de l'element col·lectiu damunt l'element individual.

Aquest esperit col·lectivista determina la producció russa en tots els seus aspectes i li dona aquella fisonomia tan característica que coneixem.

Remarqueu que el poble sempre a Rússia ha estat una cosa considerable a ultrança. No en voldríem altre exemple artístic que el que ens ofereix el *Boris Godunoff* de Mussorgsky, en el qual els chors tenen una importància i juguen en la exposició i desenvolupament dramàtic un rol de primer ordre.

Eisenstein declara a més a més el següent, que transcrivim textualment: «En els primers temps, els temps màgics i religiosos, la ciència era ensem un element d'emoció i de saber col·lectiu. Més tard els elements aquests s'han disgregat i hem tingut, d'una banda, la filosofia especulativa, l'abstracció pura, i de l'altra banda, l'element d'emoció pura.

«Nosaltres devem fer ara un retorn, no precisament a l'estat primitiu que era, deiem, un estat religiós, sinó vers una síntesi anàloga de l'element emocional i de l'element intel·lectual.

«Jo crec que sols el cinema és capaç de fer aquesta gran síntesi i de restituir a l'element intel·lectual la seva força vital, concreta i emotiva. Heus ací la nostra tasca. És aquest el punt de partida d'un nou film que penso realitzar per a fer pensar dialècticament el pagès rus. Aquest film serà *El capital de Marx*. No serà pas el desenvolupament d'una història, sinó un assaig per fer comprendre i fer aprendre a l'espectador desproveït de cultura a pensar d'una manera dialèctica.»

Parlant del cinema sonor, Eisenstein afegeix:

«Estic convençut que el cent per cent dels films parlats són una bestiesa i crec que tothom està d'acord sobre aquest punt.

«Una altra cosa és el cinema sonor que presenta un enorme interès, per exemple els films de Micky.

De «La fi de Sant Petersburg», de Pudovkin

«L'interessant d'aquests films és que el so no hi és emprat mai com element naturalístic. Hom busca l'equivalent sonor d'un gest o d'una escena plàstica, és a dir, no és o que realment l'acompanya, sinó l'equivalent del fet òptic en el domini acústic.»

«Tres pàgines d'un diari»

Així fa el títol del darrer film de Pabst, sobre el qual un comentarista ha dit que era una sort que només tingués tres pàgines, tan ombrívols i pessimista és el film, a desgrat d'un acabament d'aquells en què tot s'arregla.

Perquè els nostres lectors es facin càrrec d'aquesta pel·lícula, que ha impressionat els entesos pertot arreu on ha estat presentada, en donarem succintament l'argument.

El mateix dia en què Mary (Louise Brooks) compleix divuit anys, la cambrera de casa seva, avergonyida d'estar embarassada de l'amo, es tira a l'aigua. El practicant de la farmàcia del pare de Mary la crida a la botiga per explicar-li la causa del suïcidi i aprofita que la noia es desmai per abusar-ne. Al cap de nou mesos, consell de família i recerca del culpable, el qual refusa de casar-se amb la víctima. Decisió brusca: el nen a dida, la mare a una casa de correcció. El nen mor, la mare s'escapa i troba feina en un cabaret. Mentrestant, el pare de Mary s'ha casat amb la seva nova cambrera, i un dia que es topa amb la seva filla en un local nocturn, mor.

Mary hereta, es casa amb el seu xicot i es venja del seu seductor i de la seva madrastra. Amb aquest final l'espectador surt content, després d'haver passat, sobretot en la primera part, els seus moments d'angoixa.

Això és el film de Pabst, realitzat amb una gran cura dels detalls reveladors i una admirable veracitat dels caràcters.

Atenent al que ha passat en altres llocs de l'estranger, estem segurs que la censura retallará aquest film si mai és projectat a Barcelona.

Ja ho sabeu...

— que *Fi de jornada*, realitzat per James Whale, serà transcrit a l'alemany, al francès i a l'espanyol?

— que la *Vida de Disraeli* s'està actualment projectant a Dublín?

Perfils Femenins

Janet Gaynor. Era un dels nostres amors més sòlids; la vàrem conèixer en unes golfes i vàrem presenciar bocabadats la seva ascensió fins al setè cel; un prometatge que s'inicià en una cloaca i un nuatge que té lloc per damunt dels terrats. El seu somriure és un refrescant bo de beure, com una orxata fresca en un dia tropical.

Ara li hem oït la veu i ha estat per nosaltres un fort desencant. Aneu al costat d'una noia així i us fa quedar ben malament; sembla que porteu a exhibir una raresa. La Gaynor té una veu ridícula i la Fox Corporation, en obligar-la a cantar, ha comès una indelicadesa imperdonable. El millor que li podria ara passar és que es tornés muda. Fora això una història simbòlica i tronada: restituida a l'art.

Mary Pickford. Hem perdut J. Gaynor en sentir-la cantar; vàrem tenir la impressió de perdre Mary Pickford el dia mateix que ens assabentàrem per un solt del diari que la «mena del món» s'havia tallat els cabells. Quants indiferents llegiren la nova sense comprendre'n la significació. L'adorable criatura que havia animat amb la seva ingenua candorositat tantes històries deixava d'existir per donar pas a una nova dona, la qual, per cert, encara no coneixem.

Mary Pickford treballa encara amb entusiasme, treballa àdhuc al costat del seu gloriós marit, cosa a la qual mai s'havia decidit, però ella ja mai podrà restablir el que és definitivament perdut.

El que és pitjor és que en tot l'estol de *girls* americanes no hi ha una segona Pickford. Caldria conservar-ne algunes cintes típiques en la vitrina d'un museu. El seu film és un somni que no volem oblidar.

Greta Garbo. La intuïció obscura — sems que precisa amb què cospem una persona el primer cop que la veiem! Intuïció que demana ésser explicada. La intuïció primera que teníem temps enrera de la Greta Garbo demana encara ésser explicada. L'hem vista en una quantitat considerable de rols i després de veure-la en cada un d'ells diem: No és pas això!

Greta Garbo ens diu una extraordinària concentració espiritual, una d'aquelles existències replegades sempre damunt de si mateixes, una d'aquelles natures impenetrables però que en canvi us penetren. Trobar-nos-la en la vida no ens faria cap gràcia. Sempre teniu davant d'ella la impressió de saber-vos desemmascarat.

Greta Garbo creiem que faria excel·lentment alguns dels rols del teatre de l'Ibsen. Evelyn Brent és l'altívesa, un envaniment que estaria malament a qualsevol altra, però que acceptem d'ella.

La cosa més ridícula que hem llegit sobre ella és el que en deia un crític francès: «sina ferma a desgrat de quinze anys d'interrompudes carícies.» Aquest senyor no deu saber els anys que té Evelyn Brent i notser pretén fer-nos creure que l'ha coneguda.

En *D'home a home*, assistírem al defalliment a pleret d'aquella altívesa i la sina àdhuc s'aplania. Fou un espectacle que més val no repetir. Ens plau veure-la ferma fins al final i al costat de l'home únic potser per no defallir davant d'ella, sinó al contrari, imitar-la en l'envaniment: aquell home que és George Bancroft.

Mary Duncan. Ella és sobretot per nosaltres la dona, pura i simplement, sense altra atribució que en caracteritzar-la la desnaturalització, tal com apareixia en *Torrents humans*.

Es aleshores quan ens adonàvem de com són convencionals i repetits a societat els

MARY DUNCAN

gestos, les actituds amoroses de la majoria de «primeres» americanes. La seva actuació en aquell film crea una cosa a seguir amb una atenció que us alenta la respiració.

M. MARIBEL

ARTICLES DE PUNT A BON PREU

Jaume I, 11 Telèf. 11055

Les nostres sessions

Tal com anunciàvem en el número passat, la nostra pròxima sessió tindrà lloc al cinema Lido el 6 de juny a les deu de la nit, i serà la darrera de la temporada.

El programa estarà compost de films documentals i d'avantguarda i d'un film d'avantguarda, *Pluja*, realitzat per l'holandès Ivens. En la segona part passarem *L'home de les figures de cera*, un dels films més importants en la història del cinema i que és gairebé desconegut del nostre públic. Realment no és aquest el film a què ens

referíem en el comentari del número anterior. Però l'interès excepcional que ofereix *L'home de les figures de cera*, amb Jannings i Werner Kraus, fa que el programa no desmereixi del que volíem presentar, i que no desesperem de donar a conèixer als nostres lectors per poc que ens sigui possible.

Com de costum, a partir de dilluns, dia 2 de juny, es podran adquirir localitats a l'administració de MIRADOR, i des del dimecres al mateix cinema Lido.

J. PALAU

FÈMINA

AVUI GRANDIÓS ÈXIT de

Marianne

opereta sentimental, parlada, cantada i ballada per MARION DAVIES i LAWRENCE GRAY, i

Mientras la ciudad duerme

Per LON CHANEY

Producció Metro - Goldwyn - Mayer

Refingueu a la memòria

aquesta afirmació:

L'opereta cinematogràfica Paramount

El Desfile del Amor

per Maurice Chevalier i Jeanette Mac Donald

no serà projectada a cap més local de Barcelona sinó al

COLISEUM

ÉS UN FILM SONOR PARAMOUNT.

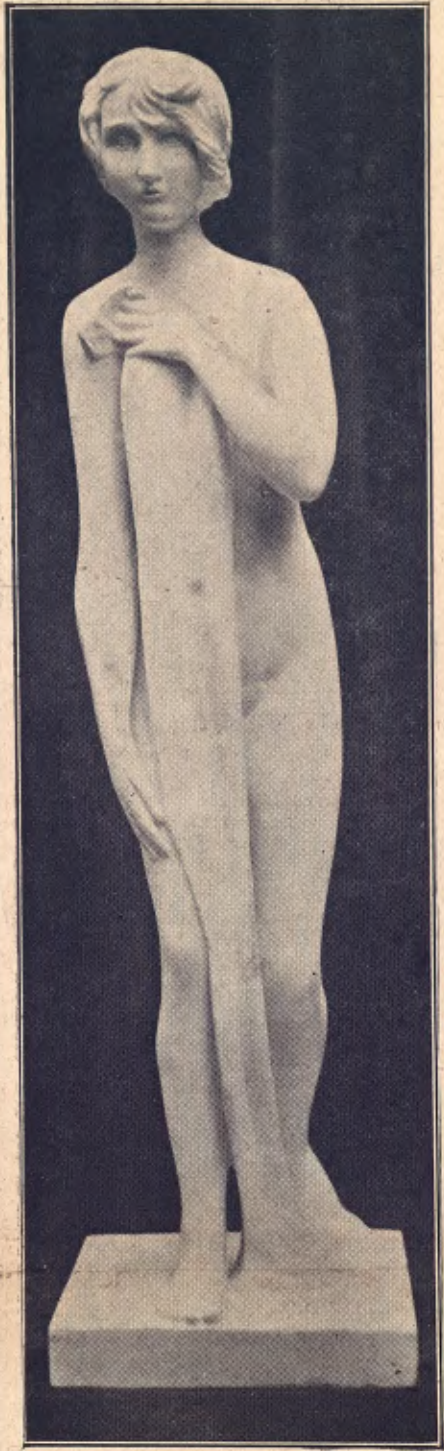
NOTA: Ultra els discos de Jeanette Mac Donald i Chevalier ja publicats, LA VOZ DE SU AMO en llença un altre de nou per Chevalier cantant en francès.

LES ARTS DISCOS

ACTUALITATS

L'escultor **Apel·les Fenosa** exposa la seva producció a la Sala Parés. És la primera exposició individual que l'artista celebra en la nostra ciutat. No crec exagerar en dir que l'expectació motivada per l'anunci d'aquesta exposició ha estat — i segueix després de la inauguració — veritablement remarcable.

A. FENOSA. — Escultura

Encara que en les gaselles de reclam s'acostumi a emprar, molt sovint, això de l'«expectació», crec que en aquest cas hi ha motius suficients per justificar-ho.

Perquè, així com dels altres companys de Fenosa, inscrits en el grup dels Evolucionistes, hem pogut seguir constantment llur producció, la llarga residència d'aquest escultor a París ens ha privat de mantenir el mateix contacte. Un parell de testos exhibides en el darrer Saló de Tardor de l'any 1928 i una escultura destinada a una font per a una torre dels voltants de Barcelona, eren les darreres obres de Fenosa que coneixíem; i com que en totes s'endevinava

un temperament afuat, és natural que l'anunci de la present exposició d'escultures hagi motivat una mereixedora expectació per conèixer un conjunt de les seves escultures.

En aquesta mateixa pàgina hem dit — comentant un dels seus marbres — que l'escultura de Fenosa té certes afinitats amb l'expressionisme alemany. Però el contagi és més en el concepte que en la realització, puix el nostre escultor conserva la seva racionalitat. Per això podríem dir que ha insinuat l'expressionisme català.

En l'obra de Fenosa — diem — hi ha una incògnita que el temps, naturalment, solucionarà: saber si la superació de l'ofici mitiga el *charme* actual, o bé l'aguditzarà.

Doncs bé, ara que ja hem vist una major quantitat d'escultures, creiem que aquella incògnita cada vegada es va aclarint amb més fermesa i més profunditat. Compareu, si no, el cap de nena exposat en el Saló de Tardor del 1928 — i exhibit també en l'actual exposició — amb les altres escultures de darrera hora. La superació no és sols en l'ofici, sinó majorment en l'emotivitat.

En un marbre de Fenosa podríem anotar, encara, alguna inseguretat en la plasmació del model, però mai una realització inexpressiva.

I és tan afuat l'expressionisme de Fenosa, que, si algunes vegades falla (molt poques) és més aviat per no haver-lo pogut contenir i supeditar a les limitacions figuratives. Perill constant en tot temperament poètic que s'expressi per mitjà de la forma. D'ençà de Rodin i després del retorn a l'ordre de Maillol, les noves promocions pretenen deslliurar l'escultura del conceptualisme tradicional; alguns emparant-se en les dades del cubisme pictòric, altres en l'estilització decorativa, i molt pocs — com el nostre Fenosa — en l'accentuació dels elements expressius per damunt de la correcció habitual. D'aquesta orientació trobareu mostres exquisides a la Sala Parés.

Esperem, doncs, que els nostres col·leccionistes sabran apreciar l'obra intel·ligentment delicada de l'escultor Apel·les Fenosa, adquirint-ne les peces que més estimin.

A la fi! Hem llegit en un diari que l'Alcalde ha proposat una recompensa per a l'enginyer Carles Buigas, autor, com sabem, de les fonts lluminoses de l'Exposició. Sembla que es tracta d'una creu més o menys gran.

Segons la nostra modesta opinió, a aquesta distinció oficial s'hauria d'afegir una altra recompensa, menys cerimoniosa però més efectiva.

Permeteu-me recordar alguns fragments de l'article *Cal recompensar Carles Buigas* publicat en el núm. 59 del nostre setmanari. «I ara passem a anotar el tracte «especialíssim» que ha estat seguit amb aquest humil funcionari (Buigas) al qual l'èxit de la nostra Exposició tant li deu.

«Es cosa sabuda que el 3 per 100 del valor de les obres i instal·lacions que s'efectuaven per a l'Exposició es repartia legalment entre els funcionaris, àdhuc els de la secció administrativa, però ell mai no va tenir aquesta sort. En altres ocasions també hagué de sotmetre's a semblants tractes. I tot això amb l'agreuament que tots els seus projectes els elaborà a hores extres de les seves obligacions, car el seu càrrec oficial, segons nomenament des de 1926 a 1928, fou de Cap de la Secció d'Àgües, i no fou nomenat oficialment Cap de la Secció d'Àgües i Il·luminació d'Espectacle fins a les darreries de l'any 1928, quan el projecte de les fonts i il·luminació era ja acabat i aprovat. Treballant un promedi de dotze hores diàries en lloc de les set reglamentàries, és com va poder portar a terme la seva obra.»

Doncs bé, si entre els funcionaris de l'Exposició s'han repartit — i admetem que ben merescudament — retribucions especials; per què s'ha d'excloure Carles Buigas?

MÀRIUS GÍFREDÀ

FALSIFICACIONS

Les falsificacions de pintura moderna que ara aixequen tanta polseguera en la ciutat dels *affaires* no són sinó un capítol de la llarga història de les falsificacions artístiques — tot deixant de banda les altres. Història llarga, ja que data de l'antiguitat clàssica. Passitelles, escultor grec del Sud d'Itàlia, ja falsificava marbres grecs arcaics quan l'arcaisme devingué una moda en el segle d'August. I és possible que aquest emperador, col·leccionador apassionat d'escultura i de ceràmica de la Grècia arcaica, posseís en la seva augusta col·lecció alguns apòcrifs fabricats en l'actiu taller de Passitelles.

Encara no s'havia extingit el ressò dels afers de les falsificacions de pintura antiga

de falsificacions i aquesta darrera ha estat particularment castigada pels encolomadors. La més grotesca de les col·leccions barcelonines fou la del canonge Almera i els encolomadors li feren pagar bones pessetes per un retaule català, indubtablement català, del segle xv o del xx, amb figures de grandària enorme pintades sobre taulons trassers. Ara aquesta obra mestra de l'ensarment es troba recòndita a l'església de Concepció, fent-se un tip de riure. Deu ésser un pietós llegat del bon canonge, hime de molta fe, a la seva parròquia. A propòsit de canonges barcelonins, diuen els historiadors barcelonins si fins la cadira del rei Martí que serveix de suport a la custòdia és una falsa cadira, enc que el rei Mar-

Dos aspectes de la tiara de Saitafarnes

de Düsseldorf, de les falses escultures del Renaixement italià fetes destrament per Alce Dossena i de les tèrboles excavacions prehistòriques de Glozel, que se'n presenta l'*affaire* de les falsificacions dels quadros de J. F. Millet. És cert, però, que l'afer de Glozel no està del tot dilucidat, perquè si bé el procés fou fallit i amb condemna, no hem d'oblidar que, conhortats pel savi Salomó Reinach, els Pradins pujaren al patíbul i sofriren la darrera pena tot clamant llur innocència.

Tot el món viu en falsificació, i per tant no és d'estranyar que l'art i àdhuc la literatura, inclús els peixos grossos de la literatura, visquin en falsificació. No és pas molt lluny l'elogi del plagi que ens regalà Josep Pla i ja és sabut que fins Anatole France falsificà Gregori de Tours, sense dir-ne res — sense deixar entreveure tan sols que volia pastitjar. I no és ja cap secret que l'obra mestra de la literatura medieval, *L'Infern*, del Dant, és una falsificació de l'*Infern* de tal i tal altre poeta musulmà.

Així com Alce Dossena falsificava els escultors del Renaixement italià, aquests alguna vegada feren mans i mànigues per a falsificar els escultors de l'antiguitat. Un tal Barga hi reeixia un xic i el gran medallista Cristòfor Geremia encara reeixí millor la falsificació de medalles romanes, que en el seu temps eren estimadíssimes. Els mateixos romans de l'antiguitat falsificaren copiosament les gemmes de pedres semiprecioses: cal veure l'enlluernadora instal·lació d'aquestes falsificacions que el British Museum exhibeix, per a major embadaliment, a contraluar. En el segle xv i xvi la falsificació d'obres d'art aconseguí una bona esplendor: un llibre ha calgut editar per a referir aquest sol afer del segle xv. La bibliografia general del falsificacionisme és abundant, i ben a mà dels nostres col·leccionistes, els quals però no se'n serviran mai perquè llur planeta és d'ensarment, i contra el destí seria absurd i àdhuc sacrilleg de resistir. Col·leccions tan importants com les de Lázaro Galdiano, d'Emili Cabot i del senyor Mateu del ferros no estan exemptes

de semblar autèntic. I hom murmura si la mateixa custòdia aparegué un jorn amb la pedreria... canviada. Ara es parla de falsificar els campanars, a imitació dels falsos cimbori i façana. Aquests canonges no es priven de res: llur càrrec és una canongia...

La nostra terra és famosa en els annals de les falsificacions. Tot just descoberts els bronzets ibèrics que preludiaren la descoberta de la civilització ibèrica, ja foren falsificats a grosses. Els voris musulmans també foren falsificats en terres hispàniques. Els voris gòtics foren tan admirablement falsificats per un valencià anomenat Pallàs, que en una *Exposición Ibérica*, celebrada a Madrid, ens sembla recordar, fou premiada a aquest honorable ciutadà una preciosa arqueta del segle x. Les antiguitats anomenades celibèriques també foren dignament imitades per destres faisonadors. A València mateix treballà obertament per a tots els antiquaris i museus d'aquest món de mones un actiu taller de ceràmica mudèjar catalano-valenciana de reflex metàl·lic. En aquest país on floreix el taronger foren fabricades i venudes a l'estranger àdhuc antiguitats d'un art del tot empecat, sense ni remotes relacions amb cap art conegut. Del temps mateix del pintor Fortuny ja els seus admiradors catalans li falsificaren les obres i àdhuc la signatura, i encara avui dia són actives a Barcelona les fàbriques on s'elaboren enraonats Nonells, Vayredes, Martí-Alsines i tot el que convingui. El mai prou lloat Picasso omplí de Toulouse-Lautrecs, Steinlens, Degasos, Pisarrs i àdhuc Ramoncases i Rossinyols les col·leccions dels *amateurs* d'aquell temps dels falsos Corots. En canvi ara pullulen els falsos Picassos.

De totes les falsificacions modernes, la més sensacional fou la de la suposada tiara del sàtrapa Saitafarnes, la qual — nsarrogent tan experta com els arqueòlegs Héron de Villeforse i el ja esmentat savi Salomó Reinach; i fou adquirida pel Museu del Louvre. Aquesta espèrta peça d'or, obra inquestionablement d'art i de mà de mestre, fou falsificada d'un rus anomenat Raxumusqui, elaborada cap allí l'any 1896. Els francesos ortografiaven el nom de Saitafarnes en la forma: Saitapharnès, i, de retop, nosaltres diem: Saitafarnès, o Santa Coloma de Farnès, la tiara de Santa Coloma de Farnès; ço que està molt ben estrafet, una bona falsificació de més, i no menys còmica que les altres.

Si havíem de parlar ara dels incidents còmics i àdhuc grotescos, també els de genial enginy que han preludat i epilogat sovint aquestes falsificacions, no tindríem prou lloc en les pàgines de vint números sencers de MIRADOR. En aquestes ratlles precedents no hem fet sinó encetar el pròleg a la gran facècia de les falsificacions. Després de la llarga enumeració dels trucs, falsificacions, plagis, còpies, errors i falses atribucions i dels incidents que en són la salsa saborosa, encara ens caldria parlar, en el capítol més curiós i divertit, de les falses falsificacions, i, per fi, dels falsificadors involuntaris.

Tot això és per a fer rodar el cap al bon col·leccionista, particularment al col·leccionista del tipus ensarrollable o *barcinonensis*, que és el més corrent en la nostra terra; també el més viu, el que no es fia de ningú sinó del seu bon nas i de l'encolomador. Li semblarà a l'infelicitat que tot és falsificació i que no hi ha manera de col·leccionar; i serà capaç, en un rampell de descoratjament de desfer-se tot d'una de les seves meravolloses col·leccions. La rauxa serà però passatgera i les col·leccions romandran afortunadament intactes en el seu lloc, en el lloc per al qual foren fabricades — perquè ningú no les voldrà.

I, no obstant, les falsificacions reeixides i enganyadores són tan rares com els bons coneixedors. No és doncs un mèrit extraordinari no deixar-se enganyar; ni és tan gloriós com els nostres col·leccionistes volen fer-nos creure posseir una col·lecció de raves.

JOAN SACS

DISCOS

Música simfònica

El fet que el disc deixi les produccions més conegudes de la música per altres de menys importància, en les quals només pot anar a cercar una dada gairebé anecdòtica, vol dir que el gramòfon ha arribat a una popularitat i difusió prou gran que li permet refiar-se d'ells mateix sense comptar massa amb les obres: L'obertura de Beethoven *Les Ruïnes d'Atenes*, col·locada en el darrer dels períodes de la seva vida, entre la *Vuitena* i *Novena simfonies*, és ben diferent pel seu caràcter senzill i igual de les grans creacions d'aquest temps, però forma un conjunt ben delimitat amb altres obertures també d'aquest temps: *El Rei Esteve*, *La consagració de la llar* i *Per la festa onomàstica*, obres totes de circumstàncies i que ens sorprenen pel seu caràcter lleuger que a estones esdevé difícil encabir-les dintre del motlle de l'obertura.

Aquesta obra que interpreta l'Orquestra Pau Casals, està col·locada en el darrer disc de la *Simfonia* núm. 4, també de Beethoven, i amb la qual dobla el darrer temps de la *Simfonia*. És dels encerts d'aprofitament d'una de les cares del disc quan les obres enregistrades no completen l'edició. En altres ocasions havíem comentat la poca oportunitat dels editors de completar les col·leccions de discos amb obres que no s'avenien. Aquí, la *Quarta simfonia* té totes les característiques que detallàvem abans en l'Obertura comentada. El caràcter impetuós que sempre es troba en totes les obres de Beethoven, apareix només en el primer temps i potser per les característiques especials de la sala on s'ha fet la impressió, els instruments de corda prenen un timbre metàl·lic, que a estones domina l'audició en forma que la resta de l'orquestra se'n ressent. A l'Andant, en canvi, pren la simfonia un caràcter senzill i amable, i la melodia, confiada en bona part als instruments de fusta, ens recorda els excel·lents instrumentistes d'aquesta Orquestra que segueixen tota la línia melòdica amb una expressió molt ben sentida.

L'Orquestra Casals, que inicià els seus enregistraments en discos d'obres de Beethoven amb la *Primera simfonia*, sembla voler continuar amb aquestes obres dites menors del gran mestre. Sota la direcció de Pau Casals, hem sentit un enregistrament de l'Orquestra Simfònica de Londres, interpretant *Coriolà* amb una intensitat que ens fa preveure uns bons discos quan aquesta orquestra s'enlaira a d'altres produccions.

Aquests són els únics discos de música simfònica del catàleg «Gramòfon». Cal no més recordar-se d'una fantasia que sobre *Cavalleria Rusticana* interpreta l'Orquestra Viena Mark Weber, i ja fan prou els excel·lents instrumentistes d'aquesta orquestra per no caure en l'ensopiment de molts violinistes de sextet de cafè quan massa sovint es donen a les obres de Mascagni.

J. G.

Simfonia núm. 4. en si bemol (Beethoven). Orquestra Pau Casals. — *Adagio-Allegro vivace*. — *Adagio*. — *Allegro vivace*. — *Allegro ma non troppo*. — Cia. del Gramòfon, AB 564-5-6-7.

Les Ruïnes d'Atenes (Beethoven). Obertura. Orquestra P. Casals. Cia. del Gramòfon, AB 567.

Cavalleria Rusticana. Selecció (Mascagni). Orquestra Mark Weber. Cia. del Gramòfon, AF 306.

El Desfile del Amor

EN DISCOS

BROADCAST

EL DISC QUE MILLORA ELS APARELLS

Insuperable impressió

El més econòmic: A 5 i 6'50 ptes.

Preus únics

CASA ALEMANY

Secció de Música

Via Layetana, 39. - BARCELONA

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

Fontbernà

Sastre

CUCURULLA, 2, 1.º

Breu comentari arquitectònic

Molts atribueixen d'una manera fonamental a les noves estructures obtingudes amb els nous materials de construcció, l'esperit de la moderna arquitectura.

Jo crec que aquest principi és equivocat o almenys exagerat; això es pot comprovar en molts edificis l'estructura inicial dels quals era realitzada amb fonnig armat o bé amb ferro, i després els revestiments han fet desaparèixer la primitiva ossatura de la construcció.

Hem vist en el transcurs dels estils de l'arquitectura, que aquests han anat variant i els materials no obstant han estat els mateixos quasi sempre. La diversitat de criteris estructurals realitzats amb el mateix ma-

terial ha fet que els estils siguin diferenciats.

Jo crec que els nous materials de construcció poden contribuir amb nous mètodes constructius a l'evolució de l'arquitectura, no sols respecte a l'obtenció d'una major resistència amb menys gruix de murs i pilars, sinó que també en el que es refereix a la part econòmica.

A la meua manera de veure, el temps present exigeix abans que res un major confort en els interiors, una distribució útil i raonada, etc.

Aconseguint d'implantar aquest criteri útil i essencial en l'interior, és gairebé obligat mantenir-lo a l'exterior, i per tant, els nous arquitectes crearan una nova arquitectura que, essent abans que res útil, també serà bella.

Per mi això s'obtidrà quan els nous executors d'aquest corrent modern posseeixin el sentiment emotiu que exigeix tota obra bella, i tan sols quan això arribi es produiran obres que ens proporcionaran l'emoció que respongui al veritable pensament i sentiment de l'època actual.

Cal no perdre de vista que serà digne de major estudi i atenció tot esforç realitzat en vistes a aquest nou esperit, que no mirant enrera, però, és també perillós acceptar la còpia servil de noves orientacions encara poc fonamentades i sentides.

Un fet, però, és ben manifest: totes les orientacions que hom veu en aquest moviment són conseqüència de tenir en compte com a principi fonamental la simplicitat.

JAUME TORRES GRAU
Arquitecte.

Reproduccions d'Art Escultòric

LA VENUS GENITRIX i centenars d'altres reproduccions directes de l'estatuària clàssica, grega o llatina i motius ornamentals de tots els estils i èpoques, constitueixen les nostres galeries d'art. Disposem d'extenses col·leccions de bustos, estàtues, imatges, relleus, làmpares, aplics, pedestals, & i articles per a la decoració de jardins, tals com gerros, testos, bancs, brolladors, & per harmonitzar en cada cas amb el caràcter del conjunt.

LENA, S. A.

Rosselló, 238 (junt P. de Gràcia) - Barcelona

Art Antic
i Modern

MOYSEION

Archs, 6
Entressol
Tel. 22658

— Miri, Sr. Sala, com que estic molt content de vostè, combinaré les vacances de manera que a vostè li toquin els dies més llargs de l'any.

(The Humorist.)

— Apa, maleit lleó, brama una mica!

(Judge.)

El marit, que no s'ha adonat de l'accident — No et moguis, que vaig a preguntar el camí a aquell pastor.

(The Humorist.)

El dinàmic director. — Maleit siga! Com m'ho arreglaré!! El telèfon està trucant i el meu secretari és a dinar!

(Life.)

EXPOSICIO DE BARCELONA DE 1930

Oberta des de les nou del matí fins a les dues de la matinada. — Preu d'entrada al recinte: 1'05 ptes.

Parc d'Atraccions

OBERT FINS A L'HORA DE TANCAR

ILLUMINACIONS I FONTS LLUMINOSES DES DE FER-SE FOSC FINS A LES NOU I DE DOS QUARTS D'ONZE A LES DOTZE DE LA NIT

Palau d'Agricultura

Avui, dijous, dia 29, Garden-Party, organitzada pel Comitè de l'Exposició, el Foment Nacional d'Horticultura i l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre, a benefici de la Creu Roja de Barcelona. Gran ball als jardins, amb assistència de SS. MM. i AA. RR.

Preus, inclosa l'entrada a l'Exposició: 4 ptes. — Unicament al Palau d'Agricultura: 3 ptes.

Palau de Projeccions

7 UNICS DIES, 7, de la gran revista anglesa

Wake Up and Dream (Desperta't i somia)

PREUS PER A LES TRES PRIMERES REPRESENTACIONS

Llotges amb 6 entrades, 150 ptes. Butaques pati: Rengle 1 al 5, 25 ptes. Rengle 6 al 10, 20 ptes. Rengle 11 al 24, 15 ptes. Rengle 25 al 34, 10 ptes. Butaques pis: Rengle 1, 8 ptes. Els altres rengles, 6 ptes.

PREUS PER A LES REPRESENTACIONS SUCCESSIVES

Llotges amb 6 entrades, 75 ptes. Butaques pati: Rengle 1 al 5, 15 ptes. Rengle 6 al 10, 12 ptes. Rengle 11 al 24, 10 ptes. Rengle 25 al 34, 8 ptes. Butaques pis: Rengle 1, 6 ptes. Els altres rengles, 4 ptes.

Despatx d'entrades i localitats a la taquilla oficial de l'Exposició i al Centre de Localitats

No deixi de demanar avui mateix les seves localitats i especialment per a les dues úniques matinées, avui dijous dia 29, i diumenge dia 1 de juny

Palau d'Arts Gràfiques

Exposició filatèlica. — Entrada: 1'05 ptes. — Entrada amb dret al segell commemoratiu: 2'05 ptes.

Palau Alfons XIII

Exposició de Treballs manuals de Gent de Mar

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telegr.: "CARBUROS"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albúminúria, Litiasis drica (mal de pedra), Bronquitis paroxismals, Neuritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampelles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

Anuncieu a MIRADOR

Useu pel cap

Loción ViVina

Enforteix el cabell

No cura calvos, però els evita.

Farmàcia: Escudillers, 61

Concurs electoral de MIRADOR

Quins votàrieu com a representants de Catalunya?

1
2
3
4
5

Qui creieu que sortirà per minories?

1
2

Qui obtindrà la mínima votació?

Signat

Demaneu

BABY=LAX

El millor Laxant-Purgant

Subscriu-vos a la
GASETA DE LES ARTS

Redacció i Administració
Via Laietana, 37 : BARCELONA